

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRA UTRYKTE KILDER

ROSTOCKMØDET
OG DANMARKS
BESÆTTELSE

FRA UTRYKTE KILDER

**„Skulle påstandene om Rostockmødet
blive bekræftet, spillede de danske po-
litikere et langt farligere spil end det,
Quisling er blevet dømt og skudt for.“**

P. Harsem: Utrolig men sant.

A. OLESEN

FRA UTRYKTE KILDER

**ROSTOCKMØDET
OG DANMARKS BESÆTTELSE**

**A. OLESENS FORLAG
ÅBENRÅA
1951**

INDHOLD

	Side
FORORD	7—8
INDLEDNING	9—13
FØRSTE KAPITEL: ROSTOCKMØDET.....	14—21
ANDET KAPITEL: DEN NIENDE APRIL	22—34
<p>I. Indledning (22). Middelgrunden (22-23). Statens civile luftværn (23-24). Gedser (24-25). Sønderjylland (25). Danmarks militære beredskab (25-26). Forhåndsftalerne bekræftes (26-28). Politiets forhåndsviden (28-29). Den tyske værnemagts beretning (29). Churchills opfattelse (29-30). — II. Danmark var vejen til Norge (30-34).</p>	
TREDIE KAPITEL: STAUNING OG DET TREDIE RIGE.	
<i>General Withs forhandlinger</i>	37—41
<p>Indledning (37). General Withs forhandlinger (37-38). Oplysningen i den tyske overkommando 9. april (39). Stauning søger ikke-angrebspagt med Tyskland (39-40). Socialdemokratiets tyskvenlige kurs efter besættelsen (40-41).</p>	
FJERDE KAPITEL: ROSTOCKMØDET VAR KENDT.	
<i>Christmas Møllers brev til regeringen</i>	42—47
<p>Grev Bent Holsteins oplysninger (42). Christmas Møllers brev af 14. maj 1940 (42-44). Oberst Hartz og armébefalingen (44-45). Hauptmann Klamroths udtalelse (45). Wilhelm von Kries' meddelelse (45-46). Kronikas skrivelse (46). De svenske diplomater tager afstand fra dr. Munchs forklaringer (46-47). Renthe-Finks opfattelse (47).</p>	
FEMTE KAPITEL: SANDHEDEN FORTIES	48—59
<p>I. Den parlamentariske kommission (48-55). Indledning (48-49). Guldbergs pjecer (49-50). Afhøringen af Ernst Berg (50). Thøger Nielsens og H. G. Carlsens henvendelse (50-51). Jørgen Sehesteds skrivelser (51-52). Overretssagfører Paul G. Cohns udtalelser i kom-</p>	

missionen (52-53). II. Aftenmødet den 8. april 1940 med partiformændene (55-57). III. Tysk forbud mod offentliggørelse (57-59). Ribbentrops telegram 10. november 1940 (57). Sehesteds samtale med von Renthe-Fink 8. maj 1940 (58). Det tyske standpunkt (58-59).

SJETTE KAPITEL: HISTORIEFORVANSKNING	60—83
Officielle erklæringer (60-61). Historisk litteratur (61-62). Pressen (62-63).	
SYVENDE KAPITEL: FORLIGET MED MODSTANDSBEVÆGELSEN	64—87
OTTENDE KAPITEL: DE TYSKE ARKIVER	68—75
Indledning (68-69). Laurits Hansen (69). Gunnar Larsen (70-73). Alfred Bindsløv (73). Officerernes regeringsforsøg (73-75).	
NIENDE KAPITEL: ROSTOCK-MÆNDENE	76—82
Indledning (76). Spørgsmål om strafansvar; kongens udtalelse til general Prior (76-78). Vilhelm Buhl (78-80). Alsing Andersen (80-81). Ansvar for kommissionens medlemmer (81-82).	
SLUTNING	83—85
BILAG	86—87
I. Dr. Rudolf Jacobsens erklæring af 28. november 1950 (86). — II. Sepp Tiefenbachers erklæring af 26. november 1950 (87).	
NAVNEREGISTER	88—91
BILLEDFORTEGNELSE	92

FORORD

DA jeg for et par måneder siden i „Revision“ opfordrede bladets læsere og venner til økonomisk at støtte det arbejde, der ved forholdenes udvikling er lagt over på bladet og mig, udover det, der har med „Revision“'s udgivelse at gøre, var formålet først og fremmest at skaffe økonomisk basis for udgivelsen af nærværende skrift og få dækket omkostningerne ved arbejdet, der ligger forud.

Jeg tog ikke helt i blinde ved først at henlede offentlighedens opmærksomhed på løjtnant Guldbergs pjecer om forhandlingerne i Rostock mellem repræsentanter for den danske og den tyske regering. Artiklerne i „Revision“ blev læst med en landsomfattende interesse og ansporede mange til at bede mig om, at denne for hele udrensningen afgørende sag måtte blive opklaret til bunds.

Dette er sket ved de oplysninger, der gives i dette skrift, hvor jeg foruden beviserne for forhandlingerne i Rostock og Doberan i tiden umiddelbart før Danmarks besættelse også har søgt at samle det væsentlige af det materiale, der foreligger i tilknytning til emnet.

Mit arbejde er i betydelig grad blevet lettet ved, at der fra mange sider er meddelt mig oplysninger, der hidtil kun har været kendt i snævrere kredse. For alle oplysninger, der er givet mig, og for det betydelige materiale, der så venligt har været stillet til min rådighed til brug ved udarbejdelsen af nærværende fremstilling, bringer jeg her min bedste tak.

Også de mange, der efter opfordringen i „Revision“ har ydet økonomisk støtte, bringer jeg en tak. Uden de mange store og små bidrag fra alle egne af landet ville opgaven have været uløselig for mig.

Der findes utvivlsomt endnu meget materiale, som jeg ikke kender, og som yderligere kan belyse de i dette skrift behandlede spørgsmål. Det er mit håb, at læserne fortsat vil være mig behjælpelig med at samle alt sådant materiale, således at der senere kan udsendes en endnu mere udførlig og på bredere grundlag opbygget redegørelse for begivenhederne omkring den 9. april 1940.

Aabenraa, i december 1950.

A. Olesen.

INDLEDNING

EFTER en lang og blodig krig er det at skrive historien et af sejrherrens privilegier. Man var ikke alene heldig og mægtig, men havde også retten på sin side. De allierede har i fuldt mål gjort brug heraf. Krigstidens propaganda blev ført videre i en lovgivning, der straffede de tyske generaler med henrettelse eller fængsel. Efter ti års forløb begynder de engelske historikere med Churchill i spidsen at røre sig med mere frihed. Man får lov at frigive militære og politiske oplysninger, som inden Tysklands kapitulation måtte vogtes som farlige statshemmeligheder.

Det virker befriende, at man nu uden småligt hensyn til at besmykke egne handlinger lægger kortene på bordet og har råd til at tilstå den slagne fjende en vis form for retsind i handlemåde og motiver.

Gennem værker af *Churchill*, *Liddel Hart* og lord *Hankey* er det fastslået, at besættelsen af Danmark og Norge ikke var et tysk overfald, men et berettiget modstød mod et af Frankrig og England besluttet og forberedt angreb på det skandinaviske rum med besættelsen af Norge som det foreløbige mål. Hertil kommer senest *Johan Scharffenbergs* hensynsløse afsløringer og påvisning af, at besættelsen af Norge var stemmende med folkeretten. I denne koncert af ny og uventet redelighed savner man stadig Danmarks stemme.

Først i dette skrift vil disse overraskende kendsgerninger blive fulgt op med en påvisning af, at Danmark ligesom Tysk-

land var orienteret om det forestående engelske angreb på Norge, og at Danmark forsøgte at tillempe sin stilling, da vi i bogstavelig forstand var klemmt inde under et forestående sammenstød af giganternes stridskræfter. Det vil blive påvist, hvordan vor regering disponerede for at undgå, at vi kom til at tage det første stød, da den tyske værnemagt skød sin pil af mod Norge — hvordan vi undgik at blive knust.

Danmark gjorde det godt. Vi dukkede os, da den tyske bølge gik hen over vort land, vort luftrum og vore have. Med få skrammer kom Danmark gennem de fem onde år; vi handlede klogt og fordelagtigt, og med denne baggrund skulle man nu have råd til at sige sandheden.

Per Albin Hansson talte på hele Nordens vegne med sine ord om, at vi ikke var indstillet på det heroiske. Vort mål var at holde os udenfor magtkampen. I Danmark, hvor politisk magt og historieskrivning har indgået en betænkelig forening i Munchs og Hartvig Frischs værker, forsøger man stadig at binde den offentlige mening. Vi ville undgå lidelsen og dog fastholde det heroiske. Modstandsbevægelsen skulle pryde også politikernes rænkespil, men på bekostning af sandheden.

Det er ikke så let at forklare det vildledte folk, at regeringen måtte foretage en kovending fra den Stauning-Munchske militære kapitulation og tilslutning til „Neuropa“ under Tysklands ledelse, og så, da krigslykken vendte, søge at bevare ansigtet i behold. Man skabte en myte for at redde den nu fejlslagne politik og sikre alliancen med krigens sejrherre. Efter et forlig mellem rigsdagens partier og modstandsbevægelsen har man kunnet undgå opklaring af, hvordan tyskerne kom så hurtigt og smertefrit ind i landet. Ethvert tilløb til upartisk oplysning om Rostockmødet er derfor hidtil blevet afsporet; vore arkiver skulle skinsygt bevare de hemmelige dokumenter, indtil de sidste vidner var døde.

Ud fra den betragtning, at den parlamentariske kommission næppe på eget initiativ vil lægge kortene på bordet, er der nu

foretaget en selvstændig undersøgelse. Ved at gå de veje, kommissionen forlængst skulle have betrådt, er der opnået de afgørende beviser for, at Rostockmødet har fundet sted; men selvom disse beviser aldrig var blevet ført, ville man dog med logisk konsekvens ud fra eksisterende kilder kunne fastslå, at der har været et „Rostockmøde“ — at der var en forhåndsforståelse om Danmarks besættelse. København kunne ikke overrumples af en håndfuld tyske soldater fra en ubevæbnet båd. Enhver mand fra gaden vidste den niende april, at der var noget muggent — at den forklaring, man fik, ikke kunne være rigtig.

Forfatteren af dette værk føler et betydeligt ansvar. Efter at Munchs forhandlinger med Himmler i Rostock er en fastslået kendsgerning, vil sagen få politiske følger for de partier, der havde ansvaret, men som har fortiet deres viden, og samtidig er der skabt et grundlag for oprejsning til udrensningens ofre; vi var ikke genstand for et uvarslet overfald; vi var ikke i krig med Tyskland. Sandheden i denne bog kan ikke længere bortforklares. Denne beretning vil blive søgt læsning i vore offentlige biblioteker, og dens indhold vil stille glide ind i skolebøgerne.

Det må derfor først og fremmest være opgaven at give en uangribelig historisk redegørelse.

Enhver påstand, der fremsættes i denne bog, er dokumenteret. Hvor dette ikke for tiden kan ske, opgiver vi i hvert tilfælde vor kilde, for at søgelyset kan blive sat ind på de endnu uopklarede punkter. Meget står endnu tilbage at oplyse om Rostockmødet, men den omstændighed, at Munch, trods sin skriftlige benægtelse, har været i Rostock og har forhandlet med Himmler, må anstændigvis medføre, at myndighederne nu giver deres bidrag og oplyser, hvad de ved. I hvert fald er sagen allerede så vidt oplyst gennem de undersøgelser, der går forud for dette skrift, at man ved fremlæggelse af bevislighederne med fortrøstning kan afvente den offentlige menings dom.

Guldbergs pjecer.

Ove Leif Guldberg er den, der først har henledt offentlighedens opmærksomhed på, at der den 17. marts 1940 i Rostock er ført hemmelige dansk-tyske forhandlinger om Danmarks besættelse. I et brev til kongen den 25. juni 1947 har han givet oplysninger om dette møde på grundlag af meddelelser fra Himmlers medarbejder, dr. *Brandt*.

Guldberg er født i Tyskland. Han blev løjtnant 1927 og gjorde som sådan tjeneste i Tønder indtil 1928. Senere blev han ejer og redaktør af „Danmarks Handels- og Søfartstidende“. I 1936 blev han af den danske generalstabs efterretningssektion anmodet om at skaffe oplysninger særligt om Tyskland og Polen og disses gesandtskaber i København. Under Finlandskrigen var han efter opfordring af den danske generalstab tillige knyttet til den finske generalstabs efterretningsvæsen. Under den anden verdenskrig opholdt han sig i Tyskland, hvor han arbejdede i tilslutning til den tyske modstandsbevægelse og iøvrigt også havde kontakt med den danske og norske modstandsbevægelse.

Efter at han i 1945 havde været interneret i den engelske interneringslejr 031 ved Nienburg an der Weser, vistnok sigtet for russisk spionage, blev han udleveret til de danske myndigheder. Guldberg vidste for meget og blev — som det synes: på et yderst spinkelt grundlag — ved byretten idømt 3 års fængsel for samarbejde med tyskerne. Denne dom har han gentagne gange søgt at få appelleret til Østre landsret.

Guldbergs brev til kongen blev offentliggjort i februar 1948. Rigtigheden af de i brevet indeholdte oplysninger blev hårdnakket benægtet af pressen, og efter at den daværende formand for den parlamentariske kommission, dommer *Aage G. Holm*, i et interview med „Nationaltidende“ den 12. august 1950 havde udtalt, at Rostockmødet nu „er gjort til genstand for en udførlig undersøgelse“, men at der hidtil ikke er fundet noget holdepunkt for, at denne „vandrehistorie“ var rigtig, udsendte Guldberg i august 1950 en ny pjece: „Rostock-Mødet opklaret“.

hvori han fremkom med yderligere autentiske oplysninger om de stedfundne forhandlinger om Danmarks besættelse.

En del blade bestred stadig rigtigheden af de af Guldberg meddelte oplysninger. Alle benægtelser forstummede dog, da tidligere folketingsmand, pastor *Johannes Schmidt* i et interview med „Heimdal“ den 30. august 1950 bekræftede, at han til sin overraskelse *havde mødt og talt med dr. Munch i Mecklenburg i marts 1940.*

ROSTOCKMØDET

OM forhandlingerne i Rostock kan nu på grundlag af de oplysninger, der i tidens løb er indhentet fra tysk side, gives følgende oplysninger:

Efter at den danske regering tidligt på foråret 1940 havde modtaget alarmerende efterretninger om krigssituationens udvikling — muligt militærattacheen, kommandør *Kjølens* indberetninger af 8. januar og 13. februar 1940, hvori omtales formodede tyske planer mod Danmark — lod regeringen ad diplomatisk vej forespørge, hvorvidt de forskellige forlydender havde noget på sig.¹⁾

¹⁾ Den parlamentariske kommissions beretning II, s. 15. — Kopi af disse indberetninger blev af militærattacheen tilstillet udenrigsministeriet, men *dr. Munch hævder, at han aldrig har set dem*, se beretning I, stenografiske referater, sp. 590. I skrivelse af 29. september 1945 til den parlamentariske kommission oplyser udenrigsministeriet, at kopi af indberetningerne ifølge ministeriets journal er modtaget den 11. januar og 16. februar 1940, men „ingen af disse Kopier har kunnet findes i Udenrigsministeriets Arkiv“. Ministeriet anser det for givet, at de er blevet tilintetgjort „i Dagene inden den 29. August 1943“ og tilføjer: „Ingen af de Embedsmænd, der kan tænkes i sin Tid at have haft at gøre med Indberetningerne, kan give Oplysning“, se beretning I, aktstykker, s. 246. *Alsing Andersen* forklarer, at han mener, at viceadmiral *Rechnitzer* har omtalt disse indberetninger for ham, men at han *ikke selv har set dem, og at han ikke tillagde dem større betydning* (stenografiske referater, sp. 629 ff.). *Rechnitzer* hævder derimod, at forsvarsministeren

Fra tysk Side blev svaret, at man gerne ønskede en forhandling, at en delegation ville være velkommen til Tyskland, og at man gerne så udenrigsministeren, dr. *Munch*, som deltager.

Herefter afrejste en dansk delegation, hvoriblandt udenrigsministeren, til Mecklenburg, hvor man i Rostock og det nærliggende badested Doberan i dagene fra lørdag den 16. til søndag den 17. marts 1940 forhandlede med en tysk delegation, hvoriblandt SS-Rigsfører *Heinrich Himmler*.

Såvel fra tysk som fra dansk side var man enige om, at disse forhandlinger strengt skulle hemmeligholdes. For ikke at vække opsigt var delegationens medlemmer indlogerede forskellige steder i Rostock og Doberan, de fleste af tyskerne i et pensionat i Doberan. Standartenführer, senere Oberführer, dr. *Rudolf Jacobsen* fik den 16. marts 1940 af chefen for SS-Personalamt, generalløjtnant *Schmitt*, ordre til i civil at begive sig til Rostock for at stå til rådighed for Himmler under dennes hemmelige forhandlinger med dr. *Munch*.

De indledende forhandlinger skete gennem sendemænd, medens de afgørende samtaler blev ført mellem dr. *Munch* og Himmler. Over denne forhandling, hvortil der ikke var vidner, er der af tyskerne optaget en protokol.

En af de tyske mødedeltagere, nu afdøde Standartenführer, dr. *Brandt*, har i oktober 1945 i den engelske interneringslejr 031 ved Nienburg an der Weser meddelt *Guldberg*, at den danske delegation foruden af udenrigsministeren bestod af den danske gesandt i Berlin, kammerherre *Herluf Zahle*, direktøren i krigsministeriet, generalmajor *v. Stemann*, og daværende ritmester *Lunding* fra hærens efterretningssektion, der af de tyske deltagere erindredes fra Berliner-olympiaden 1936. De tyske

„utvivlsomt maa have set Indberetningen“ (sp. 127). Direktøren i krigsministeriet *v. Stemann* udtaler, at han *aldrig har set* disse indberetninger (sp. 78). Det er ikke lykkedes kommissionen i beretning II at skabe klarhed om dette spørgsmål, se beretning II, s. 15.

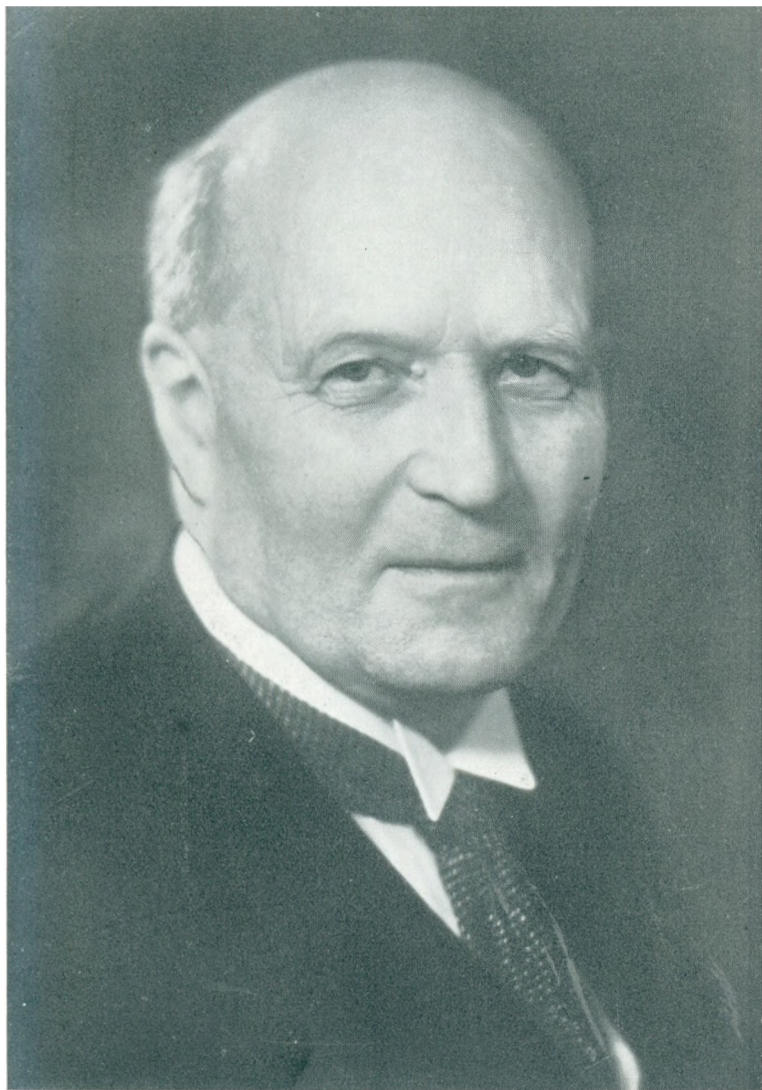
deltagere var foruden SS-Rigsfører *Heinrich Himmler* bl. a. dennes fløjadjutant dr. *Brandt* og Standartenführer, senere Oberführer, dr. *Rudolf Jacobsen*.

Guldberg har i sin første pjece²⁾ yderligere nævnt Standartenführer, dr. *Riedweg* og dr. *Werner Grothmann*. Denne oplysning har ved en nærmere prøvelse vist sig ikke at være korrekt. Dr. *Riedweg* har ikke deltaget i forhandlingerne, og dr. *Werner Grothmann* var ikke til stede i Rostock den 17. marts 1940. På dette tidspunkt forrettede han tjeneste ved hæren på vestfronten og blev først den 15. august 1940 overført som adjutant i Himmlers personlige stab. En forgænger i dette embede har derimod deltaget i mødet.

Under forhandlingerne blev det fra tysk side meddelt, at man nu havde vished for, at de allierede havde planlagt et angreb mod Norge, der var nærforestående, og at Tyskland som følge deraf så sig nødsaget til at besætte Norge. Dette ville imidlertid kun være muligt gennem en samtidig besættelse af Danmark, og de tyske delegerede gav udtryk for det ønske, at en besættelse af Danmark måtte foregå gnidningsløst — „reibungslos“ er det udtryk, der anvendes i de foreliggende tyske erklæringer om mødet. Man var i Tyskland klar over, at en symbolsk modstand — „et skinforsvar“ — ville være nødvendigt, bl. a. af hensyn til folkestemningen her i landet og for at undgå, at Danmark skulle blive bombarderet af de allierede. Såfremt man fra dansk side ville være indforstået med, at en besættelse ikke ville møde effektiv modstand, ville Tyskland til gengæld afgive forsikring om, at regeringen ville forblive uantastet, og at Danmark i det hele skulle få en enestående stilling.

Udenrigsminister, dr. Munch skal hertil have svaret, at han savnede bemyndigelse til at indgå en aftale af så vidtrækkende indhold, men at han naturligvis ville forelægge de tyske ønsker og synspunkter for den danske regering.

²⁾ „Nu falder Maskerne“, februar 1948.

Udenrigsminister, dr. phil. P. Munch.

SS-Rigsfører Heinrich Himmler.

Dr. *Rudolf Jacobsen* har i en erklæring af 27. august 1950 udtalt, at han ud fra personligt kendskab på det bestemteste („*aus eigenem Wissen auf das Bestimmteste*“) kan erklære, at Rostockmødet har fundet sted. I en senere erklæring af 28. november 1950, der findes aftrykt side 53-54, jfr. side 86, har han under eds tilbud yderligere udtalt, at chefen for SS-Personal-amt, generalløjtnant *Schmitt*, den 16. marts 1940 gav ham ordre til straks at begive sig til Rostock for at stå til rådighed for Himmler, som dér skulle føre vigtige og hemmelige forhandlinger med „førende udenlandske personligheder“. Da dr. Jacobsen kom til Rostock, blev han af Himmler personlig gjort bekendt med, at den danske udenrigsminister, dr. *Munch* var mødt som forhandlingspartner, og at der blev forhandlet om en gnidningsløs besættelse af Danmark, som på grund af krigsbegivenhederne fra tysk side blev anset for nødvendig.

Dr. Jacobsen deltog ikke selv i forhandlingerne, men han så i Rostock dr. *Munch*, der af medlemmerne af Himmlers stab overfor ham blev betegnet som den danske udenrigsminister.

Dr. *Sepp Tiefenbacher*, der fra 1938 til 1941 var stabsfører hos Himmler, har i sin side 72, jfr. side 87, gengivne erklæring af 26. november 1950 under eds tilbud udtalt, at Himmler i februar-marts 1940 havde en forhandling med danskere ved Østersøkysten, enten Rostock eller Doberan. Selv deltog han ikke i rejsen eller i forhandlingerne, men der blev talt derom blandt de højere embedsmænd i Himmlers stab. På grund af de mange år, der er forløbet, kan Tiefenbacher ikke erindre navnene på de danske og tyske deltagere.

Som tidligere omtalt er det tillige ad anden vej fastslået, at udenrigsminister *Munch* i de pågældende dage opholdt sig i Rostock. Ministeren er søndag den 17. marts 1940 set og genkendt af den tidligere folketingsmand, pastor *Johannes Schmidt*, der tilfældigt også opholdt sig i Rostock på dette tidspunkt. Han, der kendte dr. *Munch* fra rigsdagen, talte med denne og udtalte sig med forundring om udenrigsministerens fraværelse fra Danmark under så alvorlige forhold. Dr.

Munch svarede, at det drejede sig om et weekend-besøg. Pastor Schmidt svarede: „Til Rostock? Og på denne årstid?“ Kort efter talte pastor Schmidt med dr. Rudolf Jacobsen, og under samtalen erfarede han, at denne muligt skulle assistere ved forhandlinger mellem Munch og Himmler.³⁾

I pastor Schmidts side 35 gengivne erklæring af 15. november 1950 beretter han, at han kunne mærke, at såvel dr. Munch som dr. Jacobsen følte sig ilde berørt af, at han blev bekendt med, at de opholdt sig i Rostock; han prøvede derfor ikke at få nærmere underretning om formålet med sammenkomsten. „Det var for mig dog klart,“ fortsætter han i erklæringen, „at det ikke var småting, man ville tale om, vel nærmest om krigen videre forløb, og at det muligvis kunne betyde, at Danmark blev inddraget i krigen.“

Pastor Schmidt var medlem af rigsdagen indtil 1939. I 19 år (fra 1920) har han i folketinget repræsenteret det tyske mindretal, i 24 år (1896-1920) var han præst i Vodder; han blev 1921 æresdoktor ved universitetet i Kiel.

Friherre *von Löw*, der var ansat i Reichssicherheitshauptamt som særligt sagkyndig i skandinaviske forhold, har den 12. november 1950 afgivet følgende erklæring:

„Da der i min afdeling i april og maj 1940 blev givet meddelelse om spørgsmålet om muligheden af en mere aktiv tyskvenlig regering end den daværende, antydede mine daværende foresatte i Reichssicherheitshauptamt, at den tyske regering var forpligtet til at tage vidtgående hensyn til regeringen Stauning af grunde, der hang sammen med gennemførelsen af besættelsen af Danmark.⁴⁾

Først efter 1945 har jeg fra forskellige, for mig fuldt troværdige

³⁾ I bladene er dr. Jacobsen urigtigt betegnet som pastor Schmidts svigersøn. Han er en fjern slægtning af pastor Schmidts hustru.

⁴⁾ Löws foresatte var på daværende tidspunkt afdelingsleder *Hans Daufeldt* og Oberregierungsrat *Heinz Jost*.

sider hørt, at der i marts 1940 mellem Himmler og den danske udenrigsminister har fundet forhandlinger sted, der drejede sig om Danmarks holdning ved en eventuel tysk besættelse, såfremt en sådan skulle blive nødvendig ved den planlagte engelske aktion mod Norge. Først ved denne oplysning er mange tildragelser fra tiden omkring og umiddelbart efter Danmarks besættelse blevet mig forklarlige.“

DEN NIENDE APRIL

I.

BEKIVENHEDERNE den 9. april 1940 og de umiddelbart forudgående dage viser klart, at de af tyskerne i Rostock fremsatte ønsker fuldtud var taget tilfølge, og de militære begivenheder vedrørende Danmarks besættelse må nu ses i et nyt lys. Det skal i denne forbindelse nævnes, at Himmler senere overfor en af de tyske mødedeltagere udtalte sin anerkendelse af den nøjagtighed, hvormed man fra dansk side havde fulgt den tyske henstilling. Det er ligeledes kendt, at Himmler, da Hitler senere på grund af den tiltagende sabotage her ønskede en skarpere kurs i Danmark, søgte at afværge dette ved overfor føreren at henvise til den loyale måde, på hvilken Danmark havde fulgt de under Doberanmødet givne anvisninger.

I hvilket omfang den danske regering efterkom de tyske ønsker om en så vidt muligt modstandsløs besættelse, fremgår af følgende kendsgerninger, der næsten alle bygger på de oplysninger, der indeholdes i de af den parlamentariske kommission hidtil udsendte beretninger.

Middelgrunden.

Landsætningen af de tyske tropper i København skete som bekendt kl. ca. 4½ om morgenen fra to tyske handelsfartøjer, der om natten gik ind i havneløbet og lagde til ved Langelinjemolen, hvor det traf sig så heldigt, at der netop var kajplads. På vejen måtte skibene, der ikke havde lods, passere et minefelt

og fæstningen Middelgrundsfortet, hvis passive holdning hidtil har savnet en forklaring.

Den 8. april om eftermiddagen var fortets erfarne og dygtige chef, orlogskaptajn *A. G. Topsøe-Jensen*, med korteste varsel frakommanderet sin tjeneste, skønt både han og stabschefen overfor søværnskommandoen protesterede derimod. „Det skulle ske aldeles omgående“, forklarer han. Desuden skulle der — ligeledes mod *Topsøe-Jensens* protest — gives almindelig landlov til det artillerikyndige mandskab.

Om det mandskab, der blev tilbage på fortet natten mellem den 8. og 9. april, siger kystløjtnant *Helge Schat-Holm*: „Vi havde ikke en Mand, der kunne passe en Kanon; ikke een af dem, der gik Vagt deroppe, havde nogensinde prøvet det for andet end Fornøjelse.“ Den midlertidige chef, *Langhorn*, viste sig ikke engang oppe på fortet, da det blev meddelt, at de tyske skibe kom; han sov videre i sin seng, og da de tyske troppeskibe viste sig med krigsflaget belyst, erklærede han, at der ikke måtte skydes.¹⁾

Det er oplyst, at de tyske fartøjer var fuldstændig ubeskyttede, jfr. major *Gleins* artikel i „*Militär-Wochenblatt*“ nr. 40, 1941, sp. 1651. Fra tysk side har man åbenbart regnet med, at der var fri passage.²⁾

Statens civile luftværn

og Danmarks luftværnsforening blev ikke den 8. april eller i dagene forud af regeringen eller andre myndigheder underrettet om den faretruende situation.

Lederen af Statens civile luftværn, daværende politiinspektør *Arthur Dahl*, rettede den 8. april mundtlig henvendelse angående aktivering af luftmeldetjenesten og fik det svar, at spørgsmålet havde været behandlet i et ministermøde, og at det var besluttet, at luftmeldetjenesten ikke skulle sættes i funktion. Derved bortfaldt muligheden for at kunne varsko befolkningen

1) Beretning II, stenografiske referater, sp. 297, 187, 186 og 185.

2) Beretning II, aktstykker, s. 168.

før eventuelle luftangreb og for at kunne alarmere luftstyrkerne.³⁾

Gedser.

De tyske troppers uhindrede landgang i Gedser og gennemmarch gennem hele Falster (40 km) viser også, at en kampløs overgivelse på forhånd var planlagt.

Herom forklarer oberst *V. O. Harrel* i den parlamentariske kommission:

„Men jeg vil gøre opmærksom paa en Ting, som for mig staar som det grelleste af alt det grelle, der skete den Dag [9. april 1940] — nemlig at tyske Tropper kan sættes i Land, uden at der kommer en Melding derom. De gaar i Land ved Gedser og marcherer ganske stille gennem hele Falster, 40 km, med en Kolonne, og der kommer ingen Melding til mig om det, skønt jeg staar dernede. — Telefonen var ikke afbrudt til Falster. Der bliver telefoneret fra Statsbanernes Folk om denne Kolonne, som gaar i Land ved Gedser, og Manden dør spørger fra Togkontoret i Generaldirektoratet, om han ikke skal meddele mig det, men det skal han ikke: det kommer ikke ham ved, det skal han ikke blande sig i. — Enhver ved, at der i 1939-40 var udsendt Forbud mod, at der blev arbejdet i Efterretningstjenesten i Sønderjylland paa den tyske Side af den sønderjydske Grænse (*Harald Petersen*: Det er notorisk!) (*Rasmus Hansen*: Det maa bero paa en Misforstaaelse!)“⁴⁾

Uanset, at der under afhøringen viste sig at herske en dybtgående uoverensstemmelse mellem de to senere forsvarsministres opfattelse med hensyn til efterretningstjenestens virksomhed, har kommissionen intet gjort for at skabe klarhed over dette spørgsmål.

³⁾ Beretning II, aktstykker, s. 130 og 120.

⁴⁾ Beretning I, s. 52, jfr. stenografiske referater, sp. 308.

Landgangen i Gedser foregik allerede kort efter midnat (kl. ca. 0,30), og kl. ca. 4,30 om natten — altså før Københavns besættelse og før den sønderjydske grænse blev overskredet — passerer disse tropper Nykøbing F.

Lad os tilføje, at ingeniør *Knud Højgaard* under en afhøring i den parlamentariske kommission oplyste, at vejene fra Gedser var gennemskåret af udgravninger til kloakledninger, men at der den 5. april kl. 21 af statsbanerne blev givet ordre til, at vejene omgående skulle bringes i farbar stand.⁵⁾

Sønderjylland.

Allerede før den 8. april var vore tropper trukket tilbage fra grænsen, og kun ubetydelige styrker blev stående ca. 15 km nord for denne, bl. a. ved Søgaard og Bredevad. Flak-batteriet i Rødekro blev afmonteret den 8. april om eftermiddagen. Generalkommandoen har måttet erkende, at de af krigsministeriet i dagene før den 9. april 1940 givne direktiver udelukkede at foretage feltarbejder. Tropperne havde således end ikke mulighed for i selvforsvar at grave sig ned.⁶⁾

Ifølge stående ordrer påhvilede det grænsegendarmeriet at yde den første modstand ved grænseoverskridelse. Den 8. april 1940 kl. 13 indberettede chefen, oberst Paludan-Müller, til finansministeriet (hvorunder grænsegendarmeriet administrativt sorterer), at situationen var yderst alvorlig, at tyske tropper stod ca. 1½ km fra grænsen, og at grænseoverskridelse kunne ventes i løbet af få timer. Finansminister V. Buhl gav derefter følgende telefoniske ordre: "Hvad der end sker, maa Korpset ikke skyde."⁷⁾

Danmarks militære beredskab.

Efter forsvarslovene kunne Danmark til hæren mobilisere ca. 100.000 mand. Ved Hitlers indmarch i Polen den 1. septem-

⁵⁾ Beretning IX, stenografiske referater, sp. 333-334.

⁶⁾ Beretning II, aktstykker, s. 151.

⁷⁾ Beretning I, aktstykker, s. 118.

ber 1939 forøgedes beredskabsstyrken til ca. 35.000 mand. I løbet af efteråret og vinteren 1939-40 *reduceredes denne styrke* — trods generalkommandoens protest og trods de stadigt mere alarmerende meldinger om krigsfaren — til ca. 13.000 mand, hvoraf halvdelen var rekrutter. Det var denne beredskabsstyrke, der stod til rådighed, da tyskerne besatte Danmark. Da denne politik også på grund af rigsdagsbeslutningen af 19. januar 1940 måtte forekomme påfaldende, blev fhv. forsvarsminister *Alsing Andersen* af den parlamentariske kommission udspurgt herom. Han svarede, „at der baade i Befolkningen og i Rigsdagen var et voksende Ønske om ikke at holde for store Styrker af ældre Mandskab inde“.⁸⁾

Af den parlamentariske kommissions beretning fremgår, at generalkommandoen havde ønsket: forøgelse af den tjenstgørende styrke; forstærkningsarbejder til støtte for forsvaret; forberedelser til sprængning af broer og spærring af veje; øget luftforsvar — København rådede således kun over 4 (fire) ældre batterier — og koncentration og fremskydning af tropperne mod grænsen. Intet af disse militære krav blev imødekommet af regeringen. Allerede den 16. september 1939 havde regeringen iøvrigt bestemt, at kun den kunne træffe bestemmelser om troppeplaceringer.⁹⁾

Forhåndsftalerne bekræftes.

Den 9. april kl. 4 om morgenen mødte den danske torpedobåd „Høgen“ i Storebælt et tysk fartøj, der signalerede, at det ville sende en båd over. Med båden kom en tysk officer, der kl. 4,20 meddelte chefen på „Høgen“, daværende orlogskaptajn *Carl-Ebbe Dinesen*, at han til denne havde ordre fra den tyske admiralstab om at sejle til Nakskov havn. Kaptajn Dinesen svarede, at han kun modtog ordrer fra den danske admiralstab, men „tyskeren gentog ordren med den tilføjelse, at tyske tropper kl.

⁸⁾ Beretning I, stenografiske referater, sp. 627.

⁹⁾ Beretning I, s. 48-49.

5,15 efter aftale med den danske regering ville overskride grænsen og gå i land i danske havne, hvorefter Danmark ville blive besat". Det er oplyst, at „Høgen“ herefter telegrafisk anmodede Søværnskommandoen om forholdsordre, og kl. 5,40 svarede, at torpedobåden, således som ønsket af tyskerne, skulle indgå til Nakskov. Først kl. 6,15 — vi havde endnu ikke indført sommer-tid — indløb der fra marineministeriet radioordre til, at der ikke måtte ydes modstand.¹⁰⁾

I en artikel: „Den 9. April i nürnbergsk Belysning“ skriver „Morgenbladet“ den 8. april 1946:

„En anden Ting, der burde være oplyst i Nürnberg, er General *Kaupischs* Oplysning om, at man fra tysk Side kun havde indsat ialt 35.000 Mand. Tyskerne har næppe været uvidende om, at det danske Gesandtskab i Berlin var advaret (alene den svenske Forespørgsel om Skibskoncentrationerne i Stettin gav dem indirekte denne Oplysning), men ikke desto mindre *regnede man ikke med, at der skulde bruges mere end en Trediedel af den danske Hærs Mobiliseringsstyrke til at slaa dansk Modstand ned inden 24 Timer*. Hvorfor var man sikker paa, at man ikke behøvede stærkere Kræfter hertil, naar hele Norgesaktionens Udfald dog afgang af, at man var paa Aalborg Flyveplads den 9. April om Eftermiddagen? Med andre Ord, hvorfra vidste man, at Danmark ikke vilde mobilisere?“

Dette spørgsmål er aldrig blevet besvaret.¹¹⁾

10) Se *Johannes Brøndsted* og *Knud Gedde*: De fem lange Aar, I, s. 66-67, smlg. *C. Westermann* i Danmark under Besættelsen, I, s. 183. Den parlamentariske kommission har ikke søgt denne episode nærmere klarlagt, se dog beretning I, aktstykker, s. 145.

11) Jfr. herved dr. Munchs redegørelse til den parlamentariske kommission, hvori det hedder, at gesandt *v. Renthe-Fink* under en samtale den 8. april 1940 udtalte overfor ham, „at *Indkaldelser i denne Situation vilde være det ulykkeligste, der kunde ske* — et saadant Skridt kunde i Berlin blive opfattet forkert“. (Beret-

Den 25. april 1946 meddelte „*Information*“, at bladet havde „erfarede, at der i Tiden før den 9. April er givet forskellige fortrolige Ordre til visse Officerer, som disse imidlertid ikke tør referere paa nuværende Tidspunkt af Hensyn til eventuelt Tab af Stilling eller Pension“. Bladet udtaler, at den parlamentariske kommission derfor vil blive nødt til at foretage afhøringer af samtlige fort- og skibshefter, der gjorde tjeneste den 9. april og ugerne før. Dette har kommissionen ikke gjort, og de nævnte „fortrolige ordre“ findes stadig ikke omtalt i kommissionens beretninger.

Politiets forhåndsviden.

Følgende forhold synes at vise, at politiet i forvejen var underrettet om, at Danmark ville blive besat den 9. april, og at der ikke ville blive ydet modstand fra dansk side.

Da de tyske tropper den 9. april tidligt om morgenen kom til Vordingborg, mødte daværende oberstløjtnant *Aage Wulff Have* byens politimester, *Ejner Borberg*, der udtalte, at oberstløjtnanten ikke behøvede at skynde sig, for der skulle ikke gøres modstand. Da denne besked blev givet, forinden kapitulationsbeslutningen var truffet på Amalienborg, indberettede oberstløjtnanten episoden til krigsministeriet, hvor generalauditor *Pürschel* blev bekendt med sagen. Han fandt det rigtigst at iværksætte en undersøgelse og udbad sig i juli måned 1940 en udtalelse fra rigspolitichef *Thune Jacobsen*. Denne blev meget ilde berørt af generalauditørens henvendelse og gav telefonisk den besked, at den sag skulle der ikke tages for massivt på; rigspolitichefen ville nødigt skrive om sagen og også ugerne udtale sig om den i telefonen, men ville sende en politiembedsmand til generalauditøren, der kunne give nærmere underretning. Nogle dage senere henvendte politifuldmægtig *Leifer* sig

ning I, aktstykker, s. 12). Da dette refereredes i mødet samme dag kl. 20 med partiformændene, enedes man om ikke at mobilisere (samme sted s. 13).

efter ordre til generalauditøren; han var meget forbeholden, men gav dog udtryk for, at politiet vidste, at Danmark ville blive besat, og at der ikke ville blive gjort modstand. Formålet med hans henvendelse var at formå generalauditøren til at undlade at foranstalte en nærmere undersøgelse.

Den her refererede episode tyder på, at der før den 9. april til i alt fald nogle politimestre er udgået en fortrolig meddelelse om, hvad der forestod, og en instruks om, hvorledes der skulle forholdes, når tyskerne kom.

Generalauditør Pürschel har i 1945 eller 1946 udførligt redegjort for denne sag overfor den parlamentariske kommission. I ingen af de siden 1945 hidtil udkomne ti beretninger fra kommissionen findes episoden omtalt.

Kl. 1,20 den 9. april blev der ringet fra grænsen til politigården, at nu var opmarchen sluttet. Den vagthavende ringede til daværende politiinspektør *Arthur Dahl* og gav meldingen videre og spurgte, om han skulle ringe til justitsministeren, *Unmack Larsen*. Hr. Dahl svarede: „Nej, han får en travl dag i morgen.“

På forespørgsel, om han skulle ringe meldingen til rigspolitichef *Thune Jacobsen* eller vicepolitichef *Begtrup-Hansen*, blev der svaret: „Nej, de ved det allerede.“

Vi henstiller, at den parlamentariske kommission optrykker vagtjournalen for natten mellem den 8. og 9. april 1940 for *rigspolitichefens* telefon og afhører de politiembedsmænd, der havde vagt denne nat.

Den tyske værnemagt beretter den 10. april 1940:

„Paa Grund af mangelfuld Befalingsudstedelse til de danske Tropper kom det enkelte Steder til mindre Træfninger, men disse ophørte, da de danske Styrker blev gjort bekendt med deres Regeerings Bestemmelse om, at der ikke maatte ydes Modstand.“

Winston Churchill har i sin bog kun følgende at sige om Danmarks besættelse:

„Danmark blev hurtigt løbet over ende efter en formel modstand („a formal resistance“), i hvilken nogle få gardere blev dræbt.“¹²⁾

Der kunne nævnes talrige andre enkeltheder, der viser, at man fra dansk side på forhånd havde vedtaget ikke at yde modstand. Med tabet af kun 13 soldater blev hele landet besat i løbet af kun 2 timer. Men først ved oplysning om Rostock-mødet kan det danske folk blive oplyst om grunden til tyskernes uforklarligt hurtige erobring af Danmark.

II.

Danmark var vejen til Norge.

DDANMARKS holdning overfor Tyskland i 1940 blev af afgørende betydning om ikke for krigens udfald så for dens varighed. Den tyske aktion den 9. april var et risikabelt foretagende i betragtning af Englands overlegenhed til søs. Den tyske generalstab har overfor Hitler erklæret, at felttoget mod Norge ikke kunne gennemføres, dersom Danmark blot sinkede de tyske tropper i 10 timer, indtil den engelske atlantehavsflåde kunne nå norsk territorialfarvand. I „*Militär-Wochenblatt*“, nr. 45, 1941, sp. 1791 ff., skriver major i den tyske generalstab *Macher*:

„En af de mest afgørende forudsætninger for, at felttoget kunne lykkes, var, at Danmark blev besat hurtigt og fuldstændigt. Forbindelseslinjerne til Norge gik dengang udelukkende via Danmark og de danske farvande. — Allerede den 9. april kørte de første forstærkninger til Norge gennem Danmark ad veje og jernbaner. —

¹²⁾ Oversættelse af *Churchill: The Second World War, I, The Gathering Storm, 1948, s. 466.*

I de følgende dage og uger, da der jagedes undervandsbåde i Kattegat, da der kæmpedes i Mellemnorge og om Narvik, da så man Danmarks betydning for alle dele af værnemagten som kamp- og forstærkningsbasis i det norske felttog, indtil dettes sejrrige afslutning i fuldt omfang.“¹³⁾

Når *Himmler* under Rostockmødet forklarede, at der forestod et engelsk-fransk angreb på Norge, viser dette sig at være rigtigt. Lord *Hankey*, der var medlem af det engelske krigskabinet, har i en nylig udsendt bog („Politics, Errors and Trials“, 1950) dokumenteret, at Churchill allerede den 19. september 1939 efter forhandling med det engelske krigskabinet og den kommanderende general påpegede nødvendigheden af at standse malmtilførslen til Tyskland fra Narvik, og den 29. s. m. gav han Assistent Chief of the Naval Staff ordre til at planlægge et angreb på Norge og meddelte samtidigt sin regering, at det ville være nødvendigt at krænke Norges neutralitet. Et angreb på Norge betegnede Churchill den 16. december s. å. i krigskabinettet som en af krigens vigtigste opgaver, og den 5. februar 1940 afholdtes et stort krigsråd i Paris, i hvilket bl. a. *Chamberlain*, lord *Halifax* og *Churchill* deltog. Her blev vedtaget en plan til angreb på Norge med 3-4 divisioner. Lord *Hankey* fastslår, at den engelske regering havde planlagt angrebet på Norge, 14 dage før Hitler var begyndt at tænke på det samme, og det påpeges, at det af vidneudsagnene i Nürnberg-processen fremgår, at Hitler havde fået kendskab til de allieredes plan.

I denne forbindelse skriver lord *Hankey*, at „hårene må rejse sig på ens hoved“ ved tanken om den uret, der blev begået i Nürnberg, idet de tiltalte ikke fik lov til at fremlægge beviser for, at det var England, som først havde planlagt en offensiv mod Norge; det burde have været de engelske statsmænd, der dømtes for denne forbrydelse. Tysklands modaktion var et rent defensivt foretagende.¹⁴⁾

¹³⁾ Gengivet i beretning II, aktstykker, s. 171.

¹⁴⁾ Anf. værk, s. 75, 77 og 61, jfr. *P. Harsøm*: *Murene ramler*, s. 5.

Ganske tilsvarende oplysninger er givet af den kendte engelske militærskribent, kaptajn *Liddel Hart*. I en artikel i tidskriftet „John Bull“ den 8. april 1950 udtaler han, at en af de største overraskelser efter krigens slutning er den, at man nu er blevet klar over, at Hitler ikke planlagde nogen invasion i Norge. Af de tyske krigs dagbøger, som de allierede fandt ved krigens slutning, fremgår det, at det tyske admiralitet endnu den 13. januar 1940 var af den opfattelse, at „den heldigste løsning ville være opretholdelsen af Norges neutralitet“. Efter „Altmark“-affæren (den 16. februar 1940) gav Hitler — den 1. marts — sine direktiver om invasionen, men endnu var intet definitivt besluttet. Liddel Hart skriver: „Optegnelserne af *Raeders* samtaler med Hitler viser, at han fremdeles plagedes af sin overbevisning om, at opretholdelsen af Norges neutralitet er det bedste for Tyskland.“ Og Liddel Hart slutter således:

„De allierede havde lagt en umådelig angrebsånd for dagen i hele det skandinaviske spørgsmål parret med manglende tidssans med det resultat, at de skandinaviske folk unødigt blev ført ud i elendighed.

Hitler derimod havde — for en gangs skyld — så længe som muligt vist sin uvilje til at slå til, men da han endelig bestemte sig for at komme de vestlige styrker i forkøbet, spildte han ikke tiden — og hans udvalgte styrker opererede med en hurtighed og dristighed, som langt opvejede deres antal under den vanskelige operation.“¹⁵⁾

Den 25. marts 1940 — efter at den engelske og franske presse i slutningen af februar og begyndelsen af marts 1940 tydeligt havde påvist faren for Norge — henvendte den tyske gesandt i Oslo sig hos den norske udenrigsminister (*Koht*) og meddelte, at der var fare for, at Tyskland måtte overtage værnet af norsk søområde.¹⁶⁾ En tilsvarende advarsel er ikke givet dr. Munch

¹⁵⁾ Jfr. *P. Harsem*: *Murene ramler* (1950), s. 10.

¹⁶⁾ Se f. eks. major *O. H. Langeland*: *Dømmer ikke* (Oslo, 1948), s. 35.

af gesandt v. Renthe-Fink — hvilket jo også efter Rostock-mødet var overflødig.

Den højt ansete norske psykiatriker, *Johan Scharffenberg*, har nu udgivet sit i flere år med spænding imødesete dokumentariske værk, som hedder: „Norske aktstykker til okkupasjens forhistorie.“ På grundlag af sikre beviser hentet fra engelske og svenske skribenter samt alle tilgængelige norske aktstykker kommer forfatteren til den samme konklusion, at den officielle fremstilling af den norske og danske besættelse har været i bund og grund urigtig, og at sandheden ikke længere lader sig tilbagevise.

Scharffenberg opstiller fire hovedpunkter, som han anser for „vitenskapelig riktige på grunnlag av sikre kjensgjerninger“:

1. Vestmagterne søgte at trække Norge ind i krig mod Tyskland og forberedte okkupation på Norges kyst.
2. Norge førte ikke nogen upartisk neutralitetspolitik, og Norge hverken ville eller kunne modsætte sig vestmagternes planer.
3. Tyskland anså skandinavisk neutralitet som mest fordelagtig for dets egne interesser.
4. Tyskland havde grund til at frygte en britisk-fransk okkupation af Norge.

I overensstemmelse med disse kendsgerninger kommer forfatteren til den konklusion: „*at den tyske okkupation 9. april 1940 var ikke folkeretsstridig*“.

Af de utallige lærerige citater nævnes udenrigsminister *Koht*:

„Jeg må vedgå, at jeg ikke kan fri mig for den mistanke, at den britiske regering har sat sig til formål at drive os ind i krigen.“ (8. januar 1940 i Stortinget.)

Særligt læseværdig er uddragene af den svenske hvidbog „Förspelet till det tyska angreppet på Danmark och Norge“, der giver afgørende beviser for, at Scharffenbergs teori er den

rigtige. Når hertil kommer, hvad man nu ved om Rostockmødet, er det muligt i hovedtræk at kortlægge Nordens stilling i det tysk-engelske kapløb om vore baser.

I norske kredse har man allerede så meget kendskab til Rostockmødet, at der i to nyligt udkomne bøger tales om det danske „forræderi“. Vi citerer generalkonsul *Peter Hørsem*: „Utrolig men sant“:

„Havde Danmark gjort modstand og hindret tyskerne om ikke mere end een dag, ville de allieredes flådestyrker og luftvåben let kunne have standset den videre fremmarch mod nord eller i alt fald vanskeliggjort denne.

Den hurtige besættelse af Danmark kom som et chok for den norske militærledelse og kuldastede fuldstændigt alle strategiske forhåndsregninger.“

I slutningen af det kapitel, der vedrører Danmark og Norge, udtales følgende:

„Skulle påstandene [om Rostockmødet] blive bekræftet, spillede de danske politikere et langt farligere spil end det, *Quisling* er blevet dømt og skudt for.“¹⁷⁾

¹⁷⁾ Anf. værk, s. 215 og 218.

Peterholmen 15. 11. 1950

Kære Olsen

Kabemaa

Da har henvendt Dem til mig ang. Dobran-Rostock mpdet. Det er vigtigt, at jeg ved et Tilfælde blev Vidne til, at Dr. Munch og Dr. Jacobsen samme Dag, 17. Marts 1940 var tilstede i Rostock.

Jeg var dengang i Mecklenburg i et fuldkommen privat stænde og var ikke saa lidt overrasket over at møde Dr. Munch i Rostock. Vi havde en kort Samtale. Dr. Munch mente at skulle forklare sin Tilstedeværelse som et Weekendbesøg. Min Domaskelse forgedes, da jeg kort efter mødte Dr. Jacobsen og erfarede, at han var tilstede, for muligvis at assistere ved Forhandlingen mellem Munch og Hilser. Da jeg snart mærkede at mit tilfældige Ophold i Rostock paa begge sider virkede gennænde, prøvede jeg ikke paa at gaa nærmere Besked, men reiste videre.

Det var for mig dog klart, at det ikke var smaa Ting man vilde tale om, og nærmest om Krigen og dens Forløb, og at det muligvis kunde betyde, at Danmark blev inddraget i Krigen, men det Positive jeg har at sige om Dobran-Rostock mpdet indskrænker sig til, at de to Herre Munch og Jacobsen var i Rostock samme Dag.

Med venlig Hilsen

L. Schmidt

Pastor Johannes Schmidts brev af 15. november 1950.

Fhv. folketingsmand, pastor Johannes Schmidt.

STAUNING OG DET TREDIE RIGE

General Withs forhandlinger.

ROSTOCKMØDET må ikke betragtes som et isoleret fænomen, men som den logiske følge af den af Stauning-Munch gennem en årrække førte udenrigspolitik.

Efter Hitlers magtovertagelse i 1933 blev Tyskland en stadig stærkere magt. Danmarks geografiske beliggenhed, befolkningens ringe størrelse og den i folket herskende uvilje mod udgifter til forsvarsforanstaltninger måtte føre regeringen til at søge at etablere et venskabeligt forhold til det nye Tyskland.

Denne politik har bl. a. fundet udtryk i regeringens afstandtagen i 1936 fra anvendelsen af sanktioner overfor Italien under den abessinske konflikt. Vi nævner Staunings Lund-tale i 1938, hvor tanken om et nordisk forsvarsforbund afvises, talen den 18. juni 1939 (i Frederikssten), hvor han forsvarer den dansk-tyske ikke-angrebspagt, samt radiotalen den 1. januar 1940 om, at Danmark på grund af befolkningens ringe størrelse, landets beliggenhed og befolkningens uvilje mod krig befandt sig i en situation, som „umuliggør alle forestillinger om effektivt krigsberedskab“.

I denne forbindelse må nævnes general *Withs* orienteringer hos den tyske generalstab, der hævdes at være sket med Staunings indforståelse. Af hensyn til den fare for en besættelse, som det frembød, at Danmark henlå som et militært tomrum, søgte *With* gennem mellemmænd bl. a. at få oplyst, hvilket

dansk forsvar man fra tysk side ville anse for tilstrækkeligt som neutralitetsværn under en eventuel stormagtskonflikt.¹⁾

På et møde i Kiel i efteråret 1937 forelagde daværende kaptajn ved ingeniørtropperne *Holger Winding Christensen* generalens synspunkter for repræsentanter for den tyske generalstab. Direktør *Axel Garde* (Gyldendal) havde i begyndelsen af året 1938 en forhandling om sagen i det tyske udenrigsministerium, ligeledes efter *Withs* ønske.

Fra tysk side blev det udtalt, at man længe med misbilligelse havde fulgt den militære udvikling her i landet. Såfremt Danmarks militære beredskab ikke i løbet af to år havde nået en passende størrelse, måtte man ikke beklage sig, hvis Tyskland under en kommende stormagtskonflikt ville se sig nødsaget til at besætte landet. Tyskernes mindstekrav til sikring af vor neutralitet var seks moderne udrustede divisioner, suppleret med kystforsvarsanlæg på alle sandsynlige landgangspunkter.

I en skrivelse af 25. marts 1947 til justitsministeriet har *Winding Christensen* udførligt redegjort for disse forhandlinger. Skønt denne skrivelse den 26. november 1949 er tilstillet den parlamentariske kommission, er sagen ikke omtalt i nogen af kommissionens beretninger.

General *Withs* hemmelige militærforhandlinger fik et retsligt efterspil. På foranledning af det danske sikkerhedspoliti måtte samtlige i sagen implicerede, herunder general *With*, i forsommeren 1938 i Københavns byret afgive forklaring om forhandlingerne. Sagen foretoges i et lukket retsmøde for dommer *Myrdahl*. Retsprotokollerne må kunne bekræfte rigtigheden af de her meddelte oplysninger.²⁾

1) Jfr. *Vilh. la Cour*: Danmarks Historie 1900-1945, I, 1950, s. 233: „Vi maatte stille et Forsvar paa Benene, hvis vi ikke vilde risikere — som Generallejtnant *With* skrev — „at Danmark faar en Nazihær i Pension, saa længe Krigen varer, og den kan komme til at strække sig over flere Aar“.

2) Jfr. *A. Olesen*: Tragedie og Problemer, s. 15.

De to unge officerer, *Winding Christensen* og *Guldberg*, der var i stand til at give enestående oplysninger om tiden før besættelsen, fik en hård skæbne. De blev efter befrielsen begge tiltalt som landssvigere og dømt på et yderst spinkelt grundlag. Ved at fradømme dem almindelig tillid kunne man svække tiltroen til, hvad de havde erfaret i dansk hemmelig tjeneste, men „Fals slår sin egen herre på hals“: Det blev netop *Guldberg* og *Winding Christensen*, der førte offentligheden ind på sporet af den forsmædelige sandhed om Danmarks besættelse, indtil beviserne fra Rostockmødet nu efter ti års forløb kan lægges på rettens bord.

I redegørelsen til justitsministeriet skildrer *Winding Christensen* sine oplevelser den 9. april 1940 i Berlin. Han henvendte sig i den tyske overkommando på *Tirpitzufer* og spurgte, om de i bladene omtalte korte fægtninger betød, at der nu var krig mellem Danmark og Tyskland. Overalt fik han det samme svar:

„Krieg, ach was! Das sind ja nur Spielereien! Alles var ja mit den Dänen schon längst vereinbart!“

Af vælgermæssige grunde var det umuligt for regeringen *Stauning-Munch* at gennemføre en oprustning til sikring af vor neutralitet i henhold til de mindstekrav, man fra tysk side under de nævnte samtaler i 1937-38 havde stillet. *Stauning* søgte derefter at opnå en ikke-angrebspagt med Tyskland.

Den tidligere tyske gesandt *v. Renthe-Fink* har til en politirapport af 23. juli 1946 udtalt, at *Stauning* i 1938 henvendte sig først til den daværende Landesgruppenleiter der N.S.D.A.P. i Danmark, *Haupt*, for at denne kunne føle sig for på kompetent sted i Berlin, og senere på året til den tyske gesandt for at søge at foranledige, at der afsluttedes en dansk-tysk ikke-angrebspagt.³⁾ En sådan kom dog først — på tysk initiativ — i stand den 31. maj 1939. Norge, Sverige og

3) Beretning II, aktstykker, s. 7.

Finland, der samtidig blev opfordret til at afslutte en sådan traktat, ønskede ikke at indgå en tilsvarende pagt med Tyskland. Ene af de skandinaviske lande indgik Danmark en sådan traktat.

Staunings nære kontakt med tyskerne efter besættelsen er tilstrækkeligt belyst andetsteds. Gennem en tilpasning af partiet og fagbevægelsen til tyskernes krav ville han konsolidere socialdemokratiets stilling og derigennem beholde regeringsmagten. På Staunings initiativ etableredes en intim kontakt mellem fagbevægelsens folk og tyske kredse, en kontakt, der bl. a. gav sig synlige udtryk i adskillige frokoster og i socialdemokratiske fagforeningslederes rejser til Tyskland, hvor der arrangeredes sammenkomster med foredrag, samtaler og konferencer i alle betydende institutioner indenfor „Deutsche Arbeitsfront“ og så fremdeles.

Henning Dalsgaard, der i sin tid af Stauning var ansat som leder af dansk-tysk pressesekretariat, har i en udførlig redegørelse, der er offentliggjort i den parlamentariske kommissions beretning VIII, udtalt, at Stauning havde tilbudt den tyske legationsråd *Gustav Meissner* „en 100 pCt. Tilpasning af Socialdemokratiet, saafremt Tyskerne vilde undlade at blande sig i de interne Forhold“.⁴⁾

I et interview med „Sorø Amtstidende“ den 29. marts 1947 udtalte overretssagfører *Paul G. Cohn*:

„Jeg ved, at der i politiets arkiv ligger bevis for, at den fhv. minister *Laur. Hansen* havde intime forhandlinger med tyskerne om, at socialdemokratiet ved en kommende europæisk nyordning skulle være det eneste tilladte parti i landet.

Men,“ tilføjer overretssagføreren, „dersom det er Deres ønske at uddybe disse anklager, vil De møde vanskeligheder.

⁴⁾ Beretning VIII, aktstykker, s. 141.

De vil næppe hos politiet få noget som helst oplyst, skønt det i dag ligger åbenlyst klart, at socialdemokratiet har plejet forhandlinger af intim karakter om samarbejde med besættelsesmagten. Partiet vidste, det var i farezonen. Det vidste, hvordan det var gået broderpartiet i Tyskland, og det var indstillet på, at det gjaldt om at have det bedst mulige forhold til besættelsesmagten.“⁵⁾

Under afhøringen af overretssagfører Paul G. Cohn i den parlamentariske kommission var særligt *H. C. Hansen* indigneret over, at denne havde talt om Laurits Hansens „intime forhandlinger med tyskerne“. Følgende referat af en udtalelse, fremsat den 21. februar 1941 af legationsråd *Meissner*, kan dog vanskeligt bortforklares:

„Meissner udviklede sine Planer om Samarbejde mellem L.S. og Fagforbundene; *under sit 16 Dages Samvær med Laurits Hansen havde denne indset, at den nationale Socialisme var den rigtige, og at man maatte bort fra Partierne.* Jfr. Laurits Hansens Tale, gengivet i „Social-Demokraten“ i Gaar den 20. ds., hvor han siger, at hvis Partierne ikke kan blive enige med Fagforbundene, maa disse gaa deres egne Veje. Han ønsker, at Bondepartiet skal indmelde sig i D.N.S.A.P. og L.S. træde ud af Politik og gaa i Samarbejde med Fagforbundene.“⁶⁾

Om fhv. minister Laurits Hansens samarbejde med tyskerne henvises til fremstillingen nedenfor side 69.

5) Beretning VIII, aktstykker, s. 110, jfr. stenografiske referater, sp. 11 ff.

6) Jfr. *Valdemar Thomsen*: Vort Hovederhverv i Tidens Malstrøm (1950), s. 93.

ROSTOCKMØDET VAR KENDT

Christmas Møllers brev til regeringen.

DER var både i Danmark og Tyskland kredse, der regnede med, at besættelsen ikke var uvarslet, eller at der endog forelå en aftale mellem de to lande herom.

Afdøde grev *Bent Holstein*, der havde stærke tyske forbindelser, var tidligt underrettet om Rostockmødet og havde meddelt sin viden bl. a. til L.S.-kredsen. I sagen mod *Knud Bach* m. fl. blev enkelthederne om dansk-tyske forhåndsforhandlinger gentagne gange oplyst af de tiltalte og er bevaret gennem det stenografiske referat af retsforhandlingen.

I en skrivelse til statsministeren, udenrigsministeren og justitsministeren af 14. maj 1940,¹⁾ der her gives i ekstrakt, meddeler *Christmas Møller* fra en kilde, som han anser for velunderrettet, følgende oplysninger:

„Opfattelsen i Berlin i Rigsudenrigsministeriet er den, at der vitterligt har ligget en klar Aftale mellem det danske Udenrigsministerium og det tyske om, at den danske Regering ikke skulde modsætte sig, at Tyskland paa et eller andet Tidspunkt under Krigens Forløb saa sig nødsaget til at tage Danmarks Neutralitet under sin Beskyttelse, men at denne Aftale kun utilstrækkelig er

1) Sehested-sagen, bilag 14.

blevet overholdt af den danske Regering, som ikke forhindrede, at der blev ydet militær Modstand i Sønderjylland og derved udsatte Afdelinger af den tyske Værnemagt for Fare samt udsatte Landets egne Soldater for Tilintetgørelse i en haabløs og formaalsløs Modstand mod den tyske Indmarch. Kun derved, at den tyske Værnemagt standsede Indmarchen og afventede Regeringens nærmere Forholdsregler og -ordrer til den danske, udvirkede den tyske Værnemagt, at der ikke blev flere Tab.

Men den danske Regering skulde — saaledes siges det — ved sin utilstrækkelige Beherskelse af Situationen have løst den tyske Regering fra sit Tilsagn om at respektere Danmarks Suverænitet og Uafhængighed, der havde til Forudsætning, at Modstand ikke blev ydet mod den tyske Indmarch.“

At Christmas Møller var klar over, at der forelå en sådan aftale, fremgår også af *Knud Højgaard's* forklaring den 28. august 1947 i den parlamentariske kommission:

„Christmas Møller mener, at det for ham har været en Pligt under de fortvivlede Forhold [1940] at træde ind i Regeringen, og han fremhæver stærkt, at et af de Forhold, som for ham har været medvirkende til, at han mente at maatte træde ind som Minister, er, at han ønskede at faa konstateret, hvad det var, der var foregaaet i Tiden før den 9. April og derefter. Han kommer gentagne Gange tilbage til det Spørgsmaal og lægger ikke Skjul paa sin Skuffelse i den Henseende, idet han siger, at det til Trods for gentagne skriftlige Henvendelser til Munch ikke har været ham muligt at faa nogen Besked; og det er i den Forbindelse, han nævner dette meget alvorlige Ord: Forræderi.“²⁾

2) Beretning IX, stenografiske referater, sp. 332-333.

Den boykot, man iværksatte mod Christmas Møller, og hvor hans eget parti var særligt aktivt, skyldes sikkert i første række, at han krævede politisk amnesti. Christmas Møller motiverede dette i sin tale i studenterforeningen den 23. november 1946 således, at man måtte give amnesti eller gennemføre udrensning til tops.

Oberst *V. Hartz*, der den 9. april 1940 kæmpede tappert i Haderslev, hævder i sin bog: „Og saaledes maatte det gaa“ (1945), at den danske regering på forhånd var underrettet af tyskerne om besættelsen.

Efter at oberst Hartz i april 1941 havde tiltrådt stillingen som militærattache i Berlin, fik han lejlighed til at se de beretninger, der fra gesandtskabet var sendt til udenrigsministeriet i dagene før den 9. april. Vi citerer:

„Marineattachéen, Kommandørkaptajn Kjølens, der havde udmærkede Forbindelser blandt de fremmede Vaabenattacheer, havde faaet fat i en Genpart af den tyske Armébefaling, der beordrede Invasionen i Danmark. Han havde personligt som Kurer afleveret den til den danske Udenrigsminister den 1. April [i trykfejlalisten rettet til: den 4. april].³⁾ Regeringen var altsaa underrettet om, hvad der vilde ske, men alligevel handlede den ikke. Da jeg senere kom paa Tjenesterejse til København, spurgte jeg Direktøren i Krigsministeriet [d. e. generalmajor *v. Stemann*], om han kendte noget til denne Sag. *Han indrømmede det, men tilføjede, at man ikke troede derpaa.*“⁴⁾

Under afhøringen i den parlamentariske kommission gentog oberst Hartz denne forklaring, som han yderligere uddyber:

³⁾ Der er i hele bogen kun to rettede trykfejl, der begge refererer sig til datoer vedrørende denne episode. Dette tyder på, at forfatteren med særlig omhu har affattet dette afsnit.

⁴⁾ Anf. værk, s. 27-28.

Under en middag hos landbrugsattachéen, *Jacobsen*, kom sagen på tale, og *Hartz* nævnte, at regeringen jo havde været underrettet, og at udenrigsministeren havde modtaget bl. a. denne genpart af armébefalingen;

„saa siger Minister *Mohr* til mig: Ja, det husker jeg godt, for jeg var Direktør i Udenrigsministeriet dengang, men i denne Armébefaling stod der den 11. som Invasionsdagen.“⁵⁾

I skrivelse af 19. april 1947 til justitsministeriet fortæller *Winding Christensen*, at han i forsommeren 1940 har forelagt den tyske Abwehrofficer, Hauptmann *Klamroth*, de meddelelser, der var givet ham i den tyske overkommando den 9. april.

„Hauptmann *Klamroth* svarede da, at Udtalelserne i Berlin havde været rigtige nok, idet de afgørende, hemmelige Forhandlinger mellem Danmark og Tyskland havde fundet Sted i Marts Maaned, altsaa kort før Besættelsen. Ønskede jeg nærmere Oplysninger om dette prekre Emne, der først og fremmest for Danmarks Skyld ikke egnede sig som offentligt Diskussionsemne, kunde jeg ved Lejlighed prøve at spørge „vor fælles Ven *Lunding*“, som han med et Smil udtrykte sig. Denne skulde nemlig efter Hauptmann *Klamroth*s Udsagn have gode Forudsætninger for at kunne udtale sig om de nærmere Omstændigheder — hvis han overhovedet vilde.“

Ribbentrops første sagkyndige i Englands-spørgsmål, *Wilhelm von Kries*, udtalte den 24. december 1940 i søsterens, admiralinde *Meusels*, hjem, Bismarckstrasse 11, Berlin, overfor cand. polit. *Harald Henriksen* i anledning af en artikel til „Chicago Tribune“, at „den tyske besættelse ikke kom som nogen overraskelse for Danmark, idet såvel krigsministeriet som udenrigs-

5) Beretning I, stenografiske referater, sp. 561-562.

ministeriet havde været underrettet“. Henriksen har under den mod ham rejste sag søgt at føre vidner om dette spørgsmål, men retten anså det for at være uden betydning for sagen.

Redaktør *J. Kronika* oplyser i en skrivelse af 8. maj 1946 til den parlamentariske kommission:

„I de første Dage efter den 9. April sagde mange af mine tyske Bekendte til mig: *Indmarchen i Danmark maa have været aftalt mellem Berlin og København*. Ellers kunde det hele ikke være gaaet saa glat.“⁶⁾

De svenske diplomater dementerede skarpt en udtalelse af dr. Munch til den parlamentariske kommission, at man ikke satte lid til meddelelsen af 5. april 1940 om de tyske troppekonzentrationer, der ifølge en svensk oplysning skulle være „en gammel historie“, og at den svenske gesandt i København så sent som den 8. april havde udtalt, at der var ikke nogen ændring i situationen. Munch bestrider den 5. april at have fået en kategorisk advarsel fra den svenske gesandt.⁷⁾

Heroverfor har udenrigsminister *Günther* i et interview den 9. april 1946 med „Dagens Nyheter“ bemærket, at dette er „litet besynnerligt“. *Günther*, der iøvrigt selv har talt med Munch og Koht, var fast overbevist om, at der forestod en tysk aggression mod Danmark og Norge. Han tilføjer, at København, hvorfra flådebevægelserne og troppekonzentrationerne bedst kunne følges, burde være bedre informeret end Sverige.

Den herværende svenske gesandt, *Carl Hamilton*, har i et promemoria, der er gengivet i den svenske hvidbog fra 1947, taget klart afstand fra den opfattelse, at der fra Sverige skulle være indløbet meddelelser, der gik i beroligende retning. Han udtaler, at forholdet tværtimod var det, at man fra dansk side

⁶⁾ Beretning II, aktstykker, s. 15.

⁷⁾ Beretning I, aktstykker, s. 6, 10 og 22.

tilkendegav en „mindre alvorlig Opfattelse af Situationens for-
uroligende Alvor end den, der blev anlagt fra svensk Side“.8)

At udenrigsminister Munch har haft en forhåndsviden, be-
styrkes af den tyske gesandt v. *Renthe-Finks* forklaring til en
politirapport af 22. juni 1946, hvor det omtales, at *Renthe-Fink*
først den 8. april 1940 om aftenen fik kendskab til de tyske
planer. Derefter hedder det:

„Nu er v. *Renthe-Fink* klar over, at Udenrigsminister
Munch i forskellige Sager var bedre og tidligere underrettet
end han selv.“9)

Alle disse oplysninger har ikke hidtil været genstand for en
samlet fremstilling. De peger tydeligt hen på, at der har været
dansk-tyske forhåndsforhandlinger om besættelsen. Disse for-
handlinger ville forlængst være klarlagt, såfremt Rostockmødets
deltagere var blevet afhørt for retten og under ansvar. Når
dette ikke allerede er sket, skyldes det, at domstolene har skudt
ansvaret over på den parlamentariske kommission.

8) „Information“, 6. september 1947.

9) Beretning II, aktstykker, s. 31.

SANDHEDEN FORTIES

I.

Den parlamentariske kommission.

EFTER gennemlæsning af denne fremstilling må vi antage, at i hvert fald nogle af læserne har fået den opfattelse, at de ledende personligheder indenfor den parlamentariske kommission helst foretrækker, at sandheden om Rostockmødet ikke kommer frem.

Den tanke, at en kommission, der er nedsat af rigsdagen for at undersøge politikernes samarbejde med besættelsesmagten, selv skulle modvirke opklaringen af en af de alleralvorligste anklager, der er rejst, lyder på forhånd utrolig, og skulle det være sandt, er det en bekræftelse af den gamle regel, at man ikke må dømme i egen sag. De samme politiske partier, der har haft ansvaret for Danmarks ledelse gennem besættelsesårene, har nu valgt repræsentanter til at undersøge deres egne forhold.

Undersøgelsen sker for lukkede døre i den parlamentariske kommission og under former, hvor blot illusionen om en upartisk strafferetlig undersøgelse vanskeligt kan opretholdes. Under møderne er der ingen anklager. Kommissionen afgør suverænt, hvilke sager der skal tages op, hvilke vidner der skal afhøres, samt hvad vidnerne og sigtede skal spørges om. Endelig afgør kommissionen, hvilke uddrag af de stenografiske referater offentligheden må få lejlighed til at kende. Spørgsmålet, om

nogen skal tiltales, ligger udenfor kommissionens kompetence.¹⁾
„Ekstrabladet“ skriver den 4. maj 1950:

„Ulykken er, at man ikke gav den parlamentariske kommission nogen effektiv myndighed. Når en mand stod og gav en forklaring, der ikke kunne være rigtig, havde kommissionen ingen magt til at sætte ham ind i et skab til nærmere overvejelse, mens man efterprøvede hans forklaringer på anden måde. Det hele blev en parodi.“

Det er i hvert fald en påfaldende ulyst, kommissionen har udvist, når det drejer sig om at modtage oplysninger om Rostockmødet. Vi skal i det følgende nævne en række henvendelser, som er blevet afvist uden eller med en mangelfuld begrundelse.

Guldbergs pjecer er kommissionen bekendt. De har givet genlyd landet over og viser sig nu i det hele at være rigtige. *Guldberg* har dog forgæves gang på gang henvendt sig til den parlamentariske kommission for at få lov til at give en udførlig forklaring. Han har også henvendt sig til repræsentanter for de partier, der er repræsenteret i kommissionen,²⁾ men ingen har

-
- 1) Jfr. „Frit Danmark“ den 12. september 1946: „Den parlamentariske Kommissions hemmelige Afhøringer er forkastelige ud fra ethvert demokratisk og sundt Retfærdiginstinkt. De forhindrer den fulde Opklaring af Besættelsestidens tilslørede Begivenheder, og de vil ogsaa i Fremtiden kaste Mistænkeliggørelsens Skygger ind over vor Retshaandhævelse — saafremt Dørene nu ikke lukkes op, saa Sandheden om Fortiden kan præsenteres for alt Folket.“
 - 2) Således bl. a. i august 1948 til folketingsmand *Carsten Raft*, derefter — på Rafts henstilling — skriftligt til pastor *K. Amby*, der ikke havde tid, men henviste til *Karl Olsen*, Kolding, der ikke besvarede henvendelsen. Under en samtale på rigsdagen med udenrigsminister *Ole Bjørn Kraft* lovede denne at sætte

ønsket at modtage oplysninger om de dansk-tyske forhåndsforhandlinger.

Guldberg er afhørt af politiet, men han har — hvilket er kommissionen bekendt — vægret sig ved at give politiet sit materiale, da Rostockmødet hører ind under den parlamentariske kommissions område.

Den tidligere sekretær ved De samvirkende Fagforbund *Ernst Berg* blev i begyndelsen af 1947 afhørt af statsadvokatfuldmægtig *Carlsen* fra den ekstraordinære undersøgelseskommission. Der forefaldt herunder følgende ordskifte:

Berg: Har den parlamentariske kommission så fået opklaret, om Rostockmødet virkelig har fundet sted?

Carlsen: Herom har jeg ingen ret til at udtale mig.

Berg: Var v. Stemann med?

Carlsen: Ja! — Derimod har vi endnu ikke fået opklaret, hvorledes dr. Munch er kommet derned og tilbage igen.

Ernst Berg, der havde en fremragende position som en af Staunings nære medarbejdere, blev ofret af tidligere venner og medarbejdere indenfor partiet. På det løseste grundlag blev han sat under tiltale og dømt ved byretten for samarbejde med tyskerne. Ved Østre landsrets dom af 8. oktober 1947 blev han pure frifundet for alle beskyldninger.

I januar måned 1947 henvendte sagførerfuldmægtig, nu docent ved Århus universitet *Thøger Nielsen* sig sammen med statsadvokatfuldmægtig *H. G. Carlsen* til kommissionen med til-

Guldberg i forbindelse med konservative medlemmer af kommissionen, men trods gentagne påmindelser skete intet. Der skete også en henvendelse til folketingsmand *Aksel Larsen*, „der ganske åbent sagde, at hans parti ikke turde røre ved den sag, da de så ville blive udskreget som landsforrædere“.

bud om at forelægge vigtigt bevismateriale om Rostockmødet, som de var kommet i besiddelse af under deres arbejde. Den senere forsvarsminister *Rasmus Hansen* førte ordet og viste sig påfaldende irriteret over henvendelsen. Han udtalte, at både dr. Munch og generalmajor v. Stemann kategorisk havde benægtet at have deltaget i forhandlinger med tyske myndigheder i marts 1940.

Efter en sensationel artikel i „Information“ bragte mange af landets blade stort opsatte artikler om Rostockmødet. Som formand for den socialdemokratiske rigsdagsgruppe fandt fhv. minister *Buhl* nu anledning til at gribe ind. En henvendelse til finansministeren, under hvem den ekstraordinære undersøgelseskommission henhørte, førte til, at statsadvokatfuldmægtig Carlsen fik sin afsked. Manden, der ville oplyse sandheden, mistede sit levebrød, og Rostockmødets opklaring blev udskudt i endnu nogle år.³⁾

Den 4. november 1946 foretog godsejer *Jørgen Sehested*, Broholm, en skriftlig henvendelse til kommissionen og tilbød at anvise vidner, der „ganske nøje kan berette om Omfanget af den Underretning, den danske Regering havde i Tiden forud for Besættelsen om Tyskernes Hensigter“.

På denne skrivelse kom der intet svar, og ved en forespørgsel i april 1950 til kommissionens formand, dommer *Aage G. Holm*, hævdedes, at skrivelserne aldrig var modtaget.⁴⁾

Efter denne forgæves henvendelse til kommissionen anmodede Sehested den 8. januar 1948 Østre landsret om tilladelse til at føre en række navngivne vidner, der kunne godtgøre, „at de officielle Erklæringer om Danmarks Besættelse ikke var i Overens-

³⁾ Se „*Social-Demokraten*“ 12. februar 1947: „Rygtesmederiet fra Statsadvokat-Kontoret. Fuldmægtigen er sagt op, og Sagen formentlig dermed afsluttet.“

⁴⁾ Justitsministeriet, hvorigennem skrivelserne var fremsendt, fastslog ved en undersøgelse, at denne var oversendt til kommissionen den 16. januar 1947.

stemmelse med Sandheden, og at Landets Udlevering til Tyskerne var forud planlagt“. Blandt vidnerne var Oberführer, Dr. Rudolf Jacobsen, Sturmbannführer, Dr. Werner Grothmann og Hauptsturmführer Fritz Bengelsdorff.⁵⁾ Retten vedtog efter votering, at en sådan vidneførsel ikke kunne finde sted, idet undersøgelsen af dette forhold henhørte under den parlamentariske kommission.

I ca. tre år synes ingen af disse vidner at være afhørt af kommissionen.

Kun eet sted i de hidtil udsendte beretninger ses Rostock-mødet nævnt. Under en afhøring i kommissionen den 14. august 1947 af overretssagfører *Paul G. Cohn* faldt ifølge det stenografiske referat følgende ordskifte:

„*Cohn*: Da jeg var syg, kom jo dette frem til Kommissionen om dette ulyksalige Rostockmøde den 17. Marts, og jeg var klar over, at i den Form, Oplysningerne var kommet til mig, var de fejle.

Hjermind: Var De klar over det?

Cohn: Ja, og jeg havde intet at gøre med, at det kom videre. Jeg laa syg hjemme og anede intet om, at det kom. Jeg var klar over, at den Form, siger jeg, de var kommet til mig — jeg siger kun: i den Form — var de fejle. Men jeg har Grund til at tro, at der var nogle Fjer, der er blevet til Hø-

⁵⁾ *Fritz Bengelsdorff*, der ikke tidligere har været nævnt i denne fremstilling, har udtalt, at han ca. tre uger før besættelsen sammen med seks eller syv andre generalstabsofficerer var blevet kaldt til Rostock. Her fik de til opgave at tilrettelægge opmarchen mod Danmark og på kort fastlægge de ruter, som skulle benyttes af de tyske indmarchstyrker. Fra dansk side var det ifølge Bengelsdorff blevet tilsikret, at der ikke ville blive ydet modstand under indmarchen. Bengelsdorff har udtalt, at *den danske udenrigsminister, dr. Munch mindst 14 dage før besættelsen var fuldkommen informeret om, at Tyskland havde til hensigt at besætte Danmark.*

Eidesstattdliche Erklaring.

Intervjuet iber de Bedutning
einer eidesstattdliche Erklaring
versichere ich, Dr. Rudolf Jacobsen,
geb. 1. 5. 1898 zu Hamburg,
an Eides Statt Folgendes:

Am 16. Mars 1940 wurde mir
- vermutlich wegen meiner
personlichen Kenntnisse der
danischen Verhaltnisse - vom
Chef des 44- Personalamtes,
Generallieutenant Schmidt, der
Befehl erteilt, mich sofort
in Zivilkleidung nach Rostock
zu begeben, und mich dort
zur Verfugung des Reichsfuhres
der 44, Heinrich Himmler, zu
halten.

Dieser fuhre, so sagte mir
General Schmidt, dorthin zu
ebenso wichtigeren, wie geheimen
Verhandlungen mit fuhrenden
austlandischen Personlichkeiten.
In Rostock erfuhr ich dann

Dr. Rudolf Jacobsens erklaring af 28. november 1950.

Oversattelsete: se side 86.

von Heinrich Himmler persönlich:

- 1) daß der dänische Außenminister Munde als Vertragspartner erscheinen sei, und
- 2) daß über die reibungslose Besetzung Dänemarks verhandelt würde, die infolge der Kriegsergebnisse von deutscher Seite als notwendig angesehen würde. —

Jede gehörte nicht zu den Wenigen, die dem Minister Fr. Munde vorgestellt würden, wohl aber würde er mir von Angehörigen des Himmlerischen Stabes als der dänische Außenminister bezeichnet.

Hamburg,

den 28. Nov. 1950

Dr. Rudolf Jacobsen.

Dr. Rudolf Jacobsens erklæring af 28. november 1950 (fortsat).

Oversættelse: se side 86.

nen, og jeg har søgt at faa Besked om, hvem der ved noget. Jeg har ogsaa stillet Spørgsmaal til von Loew under Vidneførslen i Retten, og dør sagde von Loew: Jeg ved personligt intet andet, end at det blev meddelt mig i Berlin, da jeg var dernede, at der var en Aftale.

Formanden [dommer *Holm*]: Men maa jeg sige her ...

Cohn: Nej, saa vil jeg gerne springe over til det eneste —

Formanden: Men her skal vi jo beskæftige os med Laurits Hansen.“⁶⁾)

II.

Aftenmødet den 8. april 1940 med partiformændene.

SA SENT som den 8. april om aftenen forsøgte man at hindre, at befolkningen fik kendskab til tyskernes forestående indmarch.

Fhv. minister, højesteretssagfører *Henning Hasle* udtaler i et interview med „Nationaltidende“ den 29. oktober 1950, at hans største politiske oplevelse var „Aftenen den 8. April 1940, da Stats-, Udenrigs-, Forsvars- og Finansministeren var samlet i Rigsdagen med Formændene for de fire store Partier, som in-formeredes om de tyske Troppebevægelser“. Han fortsætter:

„Ved Mødets Slutning foreslog *Stauning* — eller det kan være, det var *Munch*, det lyder sandsynligere — at vi skulde udsende en Udtalelse til 22-Radioen gaaende ud paa, at der ikke forelaa nogen Fare for Danmark. Jeg nægtede naturligvis at underskrive — og fik lige saa selvfølgelig Tilslutning af *Halfdan Hendriksen*, hvorefter Udtalelsen blev op-givet. Men hvilken Situation kunde Regering og Rigsdag, hvis de havde manifesteret en saadan Fejltagelse, ikke være kommet i.“

⁶⁾ Beretning VIII, stenografiske referater, sp. 26.

Efter den viden, vi i dag har om Rostockmødet, får regeringens forsøg på at udstede en vildledende erklæring fra samtlige politiske partier en særlig alvorlig karakter. Det var 11 timer efter, at *Buhl* havde givet grænsegendarmeriet ordre til, at der ikke måtte skydes, når tyskerne overskred grænsen.

I Hasles dagbogsoptegnelser vedrørende partiformandsmødet den 8. april oplyses iøvrigt, at dr. *Munch* udtalte, at „vor handel med England vil i hvert fald nu sikkert ophøre“. I notatet findes refereret følgende ordskifte:

„*Hasle*: Har man Underretninger fra Gesandtskabet i Berlin? Hvis de tyske Tropper overskrider Grænsen, hvad vil man saa gøre? Sætter vi os da til Modværge?

Munch: Det var netop det, *Renthe-Fink* advarede os imod.

Hasle: Der vil da vel ikke blive givet Ordre til de danske Tropper om ikke at gøre Modstand?

Munch: Jeg refererer kun, hvad *Renthe-Fink* har sagt.

Alsing Andersen: Direktiverne er saadan, at Tropperne skal sætte sig til Modværge. Vi faar jo saa Indberetning, og Regeringen maa da tage Stilling —

(*Halfdan*) *Hendriksen*: Det er vel en utænelig Tanke at komme i Krig paa tysk Side?

Munch og *Stauning*: Ja, og det er det ogsaa paa den anden Side.“⁷⁾

Herefter var det, at *Munch* og *Stauning* foreslog at udsende en erklæring om, at der intet foruroligende var for Danmark.

Hartvig Frisch omtaler i sit promemoria om dette møde, at han overfor dr. *Munch* fremhævede, at den måde, hvorpå et eventuelt tysk angreb blev mødt fra dansk side, ville have væsentlig betydning for udlandets bedømmelse. Det hedder derefter:

⁷⁾ Beretning I, stenografiske referater, sp. 525-528.

„Medens jeg gjorde disse Bemærkninger, saa jeg, at *Buhl*, der sad ved Siden af mig, og *Stauning*, der sad for Bordenden, rystede meget kraftigt paa Hovedet og vekslede Blik indbyrdes. Hermed var det mig klart, at jeg med den Betragtning ikke blot stod isoleret blandt Partiformændene — men at de ledende Kræfter i Regeringen havde taget den afgørende Beslutning i Sagen. —

Efter Mødet spurgte jeg *Buhl*, hvorfor han havde rystet saa kraftigt paa Hovedet ad min Bemærkning, hvortil han aabenhjertigt svarede: „Vi kan nu ikke foretage Modforanstaltninger mod Tyskland, som udsætter hele Landet for Ødelæggelse.“⁸⁾

III.

Tysk forbud mod offentliggørelse.

OGSA besættelsesmagten lagde vægt på, at den fælles viden, man havde med den danske regering, ikke kom til offentlighedens kundskab. Der foreligger således flere eksempler på, at tyske myndigheder har grebet ind for at hindre, at de hemmelige Rostock-forhandlinger blev kendt.

Den 17. november 1940 holdt de danske nationalsocialister i Forum i København et møde, der var tilrettelagt som en mindeappel for de danske soldater, der var faldet den 9. april. Det var meningen, at *Frits Clausen* under dette møde ville afsløre hemmeligheden om Rostockmødet, men dette blev standset ved rigsudenrigsminister *v. Ribbentrops* telegram af 10. november 1940 til gesandt *v. Renthe-Fink*. Det var den tyske opfattelse, at en uddybning af disse spørgsmål ville være til skade for tyske interesser.⁹⁾

⁸⁾ Beretning I, stenografiske referater, sp. 522-524.

⁹⁾ *Jørgen Sehested*: Sandheden om den 9. April. En Beretning om Besættelsestidens første Aar skrevet i Fængslet, s. 55.

Af *Jørgen Sehesteds* bog: „Danmark öppnar portarne“ fremgår det, at man fra tysk side ikke var interesseret i, at sandheden om Danmarks besættelse kom til offentlighedens kundskab. Tværtimod blev der truet med repressalier, såfremt noget sådant skete. Vi citerer:

„Under en samtale, som jeg samme dag [8. maj 1940] havde med v. *Renthe-Fink* angående landbrugseksporten, kom regeringen på tale, og jeg blev spurgt om, hvorledes jeg troede, at den ville klare de erhvervsproblemer, særligt arbejdsløshedsspørgsmålet, som den hidtil så grundigt havde forsømt. Jeg svarede undvigende, at jeg troede, der ville komme en ny regering, da størstedelen af befolkningen var klar over, hvad der var sket den 9. april, og krævede en udrensning.

Det blev på den mest truende måde tilkendegivet mig, at *den, der offentligt røbede, hvordan Danmark var blevet besat, ville blive mødt med alvorlige repressalier fra tysk side.* Jeg havde nu selv erfaret, at der bestod en aftale om den 9. april, som ikke for nogen pris måtte offentliggøres. Da folketingsmand *Hartel* nogle dage senere talte med v. *Renthe-Fink*, foreslog han denne at lade udgive en hvidbog om den 9. april for at rense luften og slå alle rygter ned. Gesandten svarede, at *det indgik i aftalen med regeringen, at ingen offentliggørelse måtte finde sted.*¹⁰⁾

Når tyskerne så bestemt modsatte sig enhver offentliggørelse af sandheden om den 9. april, skyldtes dette, at en sådan utvivlsomt ville medføre regeringens fald, og heri var tyskerne ikke interesseret. Dette fremgår af nogle dokumenter, der er fundet i de tyske arkiver, men som hidtil er unddraget den danske offentlighed.

¹⁰⁾ Anf. værk, s. 61. Sehesteds samtale med *Renthe-Fink* er gengivet i et bevaret brev af 8. maj 1940 (*Sehested-sagens bilag nr. 28*), som blev fremlagt af anklagemyndigheden under sagen.

I et notat, dateret Berlin den 10. maj 1940, skriver den tyske gesandt v. *Renthe-Fink* således:

„Det kunne ikke være i tysk interesse at skaffe regeringen *Stauning-Munch* af vejen, efter at den lige har vist sig så fjælig overfor vore ønsker. Efter som situationen var, kunne den kun opretholdes, hvis lederne af de store oppositionspartier gav afkald på at bekæmpe regeringen på grund af dens holdning den 9. april og trådte ind i regeringen. Ved denne beslutning har de store oppositionspartier medovertaget ansvaret for den den 9. april førte politik, hvilket betyder en vigtig konsolidering af den af os erhvervede position. —

Berlin, den 10. maj 1940.

Renthe-Fink.⁽¹¹⁾

På tilsvarende måde hedder det i en udateret rapport fra juni 1940 til Reichssicherheitshauptamt:

„For bibeholdelsen af regeringen *Stauning* i Danmark kunne anføres — at man i denne kunne finde et mere fjæligt værktøj end i en national regering, eftersom dens position indenfor befolkningen stedse blev svagere, og den kun skylder den tyske besættelse, at den er blevet i embedet.“⁽¹²⁾

11) Dokument nr. 299564. Tillægs-ekstrakt II i *Sehested-sagen*, side 54 ff.

12) Tyske arkiver fotokopier nr. 300.274-80. Tillægs-ekstrakt i *Sehested-sagen*, s. 33 ff.

HISTORIEFORVANSKNING

EFTER at Rostock mødet er opklaret, hæves sløret for det væv af direkte urigtigheder og fortielser, der hidtil har været meddelt offentligheden.

Officielle erklæringer.

I referat af ministermødet den 9. april 1940 kl. 6½ kaldes besættelsen „et ganske uvarslet overfald“.¹⁾

Stauning betegnede i rigsdagens aftenmøde den 9. april besættelsen og de tyske krav som „alvorlige, uvarslede Begivenheder“, og på De samvirkende Fagforbunds generalforsamling den 28. maj. s. å. udtalte han:

„Alle Rygter om Aftale angaaende Besættelsen eller om vor Viden derom paa Forhaand er i Strid med Virkeligheden.“²⁾

Hedtoft udtalte på de københavnske arbejderes fællesorganisations møde den 21. april 1940:

„I anledning af rygterne om, at regeringen og andre danske myndigheder skulle have været vidende om den forestående tyske besættelse og lignende versioner, ønsker jeg blot at oplyse, at disse savner ethvert grundlag.“³⁾

1) Beretning I, aktstykker, s. 8.

2) Besættelsestidens Fakta, I, s. 151.

3) Dette dementi lader sig ikke opretholde. Af den parlamentariske kommissions beretninger fremgår det nu, at regeringen ad forskellige kanaler havde fået underretning om, hvad der ville ske.

Alsing Andersen, der må formodes at kende Rostockmødet, betegner i sin redegørelse til den parlamentariske kommission besættelsen som et „overfald“ og fortsætter:

„Allerede af den foregående beretning vil det fremgå, at Tysklands fremfærd overfor Danmark helt igennem betegnede et enestående brud på selv de simpleste krav på loyalitet og ordholdenhed, som civiliserede nationer må stille til hinanden, selv om der ikke bestod en formelig pagt imellem dem.“⁴⁾

Historisk litteratur.

I dr. *Munchs* værk: „Dansk Politik under Krig og Besættelse“, I-II, er ikke nævnt et ord om Rostockmødet. Det er klart, at sandheden om de af Munch med tyskerne førte forhandlinger vil medføre en gennemgribende revision af hele værket, og at det i sin foreliggende form er positivt vildledende for senere tiders historieforskning.

I sit bredt anlagte værk: „Danmark besat og befriet“, I-III, skriver *Hartvig Frisch* om „OVERRUMPLINGEN I KØBENHAVN“, om den „snigende Maade dette Overfald fandt Sted“ og om „Hitlers Snigløb mod en lille neutral Stat“.⁵⁾ Ved at fortie sandheden om besættelsestidens mest afgørende forhold bliver fremstillingen fortegnet, således at værket nu helt igennem må betegnes som historieforvanskning.

Det samme gælder om det af *Vilhelm la Cour* redigerede værk: „Danmark under Besættelsen“, I-III, og *Johannes Brøndsted* og *Knud Gedde*: „De fem lange Aar. Danmark under Besættelsen 1940-1945“, I-III.⁶⁾ Denne urigtige opfattelse af besættelsen indpodes også ungdommen i skolerne.

4) Beretning I, aktstykker, s. 47.

5) Anf. værk, I, s. 38 ff.

6) Udlandets historikere synes mere skeptiske. Den svenske forfatter, dr. phil. *Per Engdahl* skriver således i sit nyligt udkomne

I „Bogen om Stauning skrevet af hans Venner“ (1950) skriver fhv. minister *H. C. Hansen* side 286:

„For Stauning var begivenhederne den 9. april om morgenen en lige så chokerende oplevelse som for alle os andre. Påstandene om, at han og Munch skulle have vidst besked i forvejen, er jo forlængst gendrevet; vi andre har hele tiden vidst, at de var usande. De, der nærer tvivl og eventuelt vil begrunde den med de indberetninger, som bl. a. gesandtskabet i Berlin fremsendte, kan studere den parlamentariske kommissions afhøringer.“

Det er ikke rigtigt, at påstandene er „gendrevet“. Der foreligger kun det, at nogle blade uden dokumentation har benægtet Rostockmødets eksistens. I den parlamentariske kommissions hidtil udsendte beretninger findes intet om Rostockmødet. Da H. C. Hansen har været medlem af kommissionen, kan dette ikke være ham ukendt.

Pressen.

I bestræbelserne for at bortforklare Rostockmødet har landets presse næsten uden undtagelse været et lydigt ekko.

„*Politiken*“ karakteriserer den 25. januar 1947 Hartels og Guldbergs påstande som „tåbelige“. I lederen samme dag skrives: „Denne i Forvejen travlt optagne Kommission skal nu til at afkræve de nævnte Personer Erklæringer om, at de ikke har deltaget i *Landsforræderi* ved at forhandle med Himmler eller andre af Nazistyrets Notabiliteter om Overfaldet paa Danmark.“

Det bemærkes, at hverken Guldberg eller andre har sigtet

skrift: Demokrati og Diktatur, s. 92: „den tyske Indmarch i Danmark skete i stille Forstaaelse med Regeringen“, og s. 93: „Den danske Regering eller i hvert Fald dens bestemmende Kerne var fra Begyndelsen vidende om, hvad der skulde komme.“

Munch for landsforræderi; det er „Politiken“, der anvender denne sprogbrug på de forhandlinger, der nu bevisligt har fundet sted.

En leder i „*Socialdemokraten*“ den 26. januar s. å. taler om „Nazisternes ondskabsfulde Rygtesmederi“, og „*Silkeborg Social-Demokrat*“ kalder den 29. s. m. under overskrift: „Fra Mudderpølen“ påstanden om Rostockmødet for „forrykt Bagvaskelse“ og tilføjer, at „var der noget sandt i Rygtet, vilde der have været Tale om Landsforræderi“. Bladet beroliger læserne med, „at Historien er falsk fra Ende til anden.“ „*Roskilde Tidende*“ 25. januar 1947 vidste, at dr. Munch var blevet spurgt, og at han havde erklæret ikke at have deltaget i et sådant møde. Dr. Munch, hævder bladet, „var i Danmark paa det paagældende Tidspunkt“. „*Skive Folkeblad*“ skriver 31. august 1950: „Dr. Munch har ikke været i Rostock i Marts 1940, og han har selvfølgelig ikke forhandlet med nogen tysk Delegation.“

Hvad siger disse blade nu ansigt til ansigt med kendsgerningen om Rostockmødet og dr. Munchs deltagelse heri? Vi venter ingen beklagelse eller undskyldning, men de samme blade vil nok i fremtiden holde op med at tale om landssvigere.

Kort efter fremkomsten af Guldbergs pjece henvendte et blad sig i udenrigsministeriet. Overbevist om, at der ikke kunne skaffes dr. Munch et alibi, gengiver bladet det forlydende, at udenrigsministeren i de kritiske dage var på sejltur i Skagerak. Opfinderen af denne konstruktion har overset, at isforholdene på det tidspunkt ville have hindret en sådan sejlads.

FORLIGET MED MODSTANDSBEVÆGELSEN

DET synes ufatteligt, at en begivenhed, der som Rostock-mødet sætter skel i Danmarks historie, har kunnet hemmeligholdes i over ti år, når henvend 20 personer tilhørende to forskellige nationer har været impliceret. En række omstændigheders samvirken har bidraget dertil.

De tyske deltagere i mødet var bundet af en meget streng tavshedspligt. Hitler havde påbudt, at hemmelige politiske eller militære aktioner kun måtte kendes af de embedsmænd, der direkte havde med gennemførelsen at gøre — straffen for overtrædelse af dette påbud var døden.

Selv om dette hensyn muligt bortfaldt efter krigens ophør, har de tyske vidner været utilbøjelige til at udtale sig frit. Følgen kunne let blive ubehageligheder fra de danske myndigheders side. Den tidligere tyske presseattaché, dr. *Gustav Meissner*, blev efter dansk henvendelse til de engelske besættelsesmyndigheder fjernet fra sin stilling ved „Flensburger Tageblatt“, efter at han i nogle artikler havde omtalt danske forhold under besættelsen. Dr. *Rudolf Jacobsen* har efter kapitulationen været afhørt her i landet, men nægtede at udtale sig om Rostock-mødet med den motivering, at han følte sig truet af det danske politi. De tre tyske hovedvidner: v. *Renthe-Fink*, v. *Löw* og *Kannstein*, mod hvem der ikke blev rejst tiltale for noget retsstridigt forhold, hensad alligevel i flere år indespærret i danske fængsler og med den stadige trusel over hovedet at blive flyttet fra vidneskranken til anklagebænken. Det er derfor forståeligt, at deres udtalelser ikke kom til at støde magthaverne.

De danske embedsmænd, der fulgte dr. Munch til Rostock, har som allerede nævnt ikke været afhørt af den parlamentariske kommission om denne sag; i hvert fald findes deres udtalelser ikke i beretningerne.

De partier, der var repræsenteret i Rostockregeringen, har naturligvis efter det udfald, krigen fik, haft den stærkeste opfordring til at hemmeligholde en viden om disse forhandlinger. Kun derved kan fiktionen om, at Danmark brutalt var blevet overfaldet af Tyskland, opretholdes.

Afgørende for hemmeligholdelsen af Rostockmødet blev det mellem modstandsbevægelsen og de ledende politikere i 1945 indgåede forlig.

Det vil erindres, at modstandsbevægelsen — ligesom vide kredse af befolkningen — oprindeligt ønskede, at der efter krigens ophør skulle komme et opgør med politikerne. I den af frihedsrådet i 1943 udsendte pjece: „Naar Danmark atter er frit“, hedder det således, at der skal rejses spørgsmål om skyld og medansvarlighed bl. a. overfor „Medlemmer af Regeringer og Folkerepræsentationer (specielt Rigsdagen), som ved deres Holdning før Besættelsen har medvirket til at bringe Landet under tysk Styre og Tvang“.¹⁾

Denne plan blev ikke gennemført. I besættelsestidens sidste måneder blev indgået et forlig, hvori det bl. a. bestemtes, at modstandsbevægelsen skulle afholde sig fra et opgør med politikerne, der til gengæld gav modstandsbevægelsen vidtgående indrømmelser i form af repræsentation i „befrielsesministeriet“, forfølgelse og internering af politiske fanger og straffrihed for de af modstandsbevægelsen udførte „likvideringer“.

Dette forlig, som professor *Hal Koch* kalder „det uhæderlige Kompromis“, er i det hele blevet overholdt af parterne.²⁾

1) Besættelsestidens fakta, I, s. 151.

2) En undtagelse danner måske dav. folketingsmand *Poul Holt*, der i „Frit Danmark“ skrev, at Danmarks besættelse ikke skete

og har i væsentlig grad modvirket, at offentligheden kunne blive bekendt med Rostockmødet.

I „Information“ den 4. maj 1950 skriver dr. med. *Stig Thomsen* i en artikel: „Frihedsrådets forlig med politikerne — og dets konsekvenser“:

„Mændene i Danmarks Frihedsraad havde i besættelsestidens allersidste maaneder begaaet den skæbnesvangre fejl at slutte forlig med de samarbejdspolitikere, der, saa længe dette havde været muligt, med alle midler havde bekæmpet, forfulgt og æreskændet frihedsbevægelsen og dens ledere.“

Konsekvensen af forliget sammenfatter dr. Thomsen i disse ord: „De ledende politikere gled paa forhaand ud af retsopgøret, udrensningen blev fra starten en parodi. Efter undertrykkelsens fem forbandede aar fulgte opgørets fem uredelige.“ Det ligger på linje hermed, når den kendte modstandsmand, landsretssagfører *R. Prytz*, i efteråret 1945 i „Information“ skrev, at frihedsbevægelsen havde solgt sine idealer ved som vederlag for et antal ministerposter at have forpligtet sig til ikke at angribe regeringen offentligt for dens forhold ved landets besættelse. Skarpest er forliget måske blevet angrebet af landsretssagfører *Lindgaard Pedersen* i en artikel i „Frit Danmark“ den 5. april 1946, hvor han siger:

„Den værste følge af kompromiset var dog, at man måtte se på, at de samme folk, som havde tolereret frikorpsets oprettelse og opmuntret til indtræden deri, og som havde opfordret til værnemageri, som havde advaret mod sabotage og fremstillet angiveri som en borgers fornemste pligt, nu fik lejlighed til at rehabilitere sig ved at fremsætte love, der straffede de mennesker, der havde fulgt deres opfordring. Dette var simpelthen uanstændigt.“

i overensstemmelse med den af Stauning straks efter den 9. april 1940 afgivne erklæring.

De oplysninger, der hidtil er givet offentligheden om dette forlig — dets indhold og tilblivelse — er iøvrigt ufyldstgørende.

Der synes at herske enighed om, at forliget er blevet til under en vis tvang. Fhv. statsminister *Knud Kristensen* udtalte på et møde i Odd Fellow palæet den 1. februar 1950, at som forholdene dengang lå, var politikerne nødsaget til at indgå forliget. Politikerne savnede magtmidler af enhver art, såvel politi som militær, og måtte støtte sig til frihedskæmperne, der havde magten og våbnene.³⁾

Selv om forliget ikke er blevet til under tvang eller trusler om tvang, må det dog være ugyldigt. Det forudsætter undertrykkelse af dokumenter, også til retsbrug, og tillader en begrænsning af strafansvaret, der er i strid med al civiliseret retsopfattelse, idet en bestemt gruppe af medborgere på forhånd er undtaget fra den bestående lovgivning om påtale og straf i politiske sager. En af forligets forudsætninger: at sandheden om den niende april skal hemmeligholdes, kan nu ikke længere opretholdes, og denne skændige overenskomst må formentlig være bortfaldet i sin helhed.

³⁾ Citeret efter „Revision“ 2. september 1950. Jfr. *Oluf Pedersen*: Den politiske Modstand under Besættelsen, s. 239, *Forchhammer* og *Gad*: Fakta og Myter, s. 136, jfr. *Carl Gad* i „Berlingske Tidende“ 12. februar 1950: „Resultatet blev den kendte studehandel, hvor politikerne fornægtede deres fortid, og modstandsbevægelsen kompromitterede sin fremtid.“

DE TYSKE ARKIVER

DEN mistanke, der ofte har givet sig udtryk i pressen, at den parlamentariske kommission ikke har været særlig ivrig efter at få Rostockmødet opklaret, bestyrkes af den måde, kommissionen har stillet sig til fundene i de tyske arkiver, for så vidt ledende politikere derigennem er kompromitterede.

I slutningen af 1946 anmodede overretssagfører *Paul G. Cohn* rigsadvokaten om, at der til brug ved en da verserende politisk straffesag i de tyske arkiver måtte blive foretaget en undersøgelse vedrørende forsøg fra dansk side på at danne regering ved tysk hjælp. Denne anmodning blev imødekommet af rigsadvokaten. Ifølge en meddelelse i „Information“ den 20. januar 1948 opstod der imidlertid derved en strid mellem politiet og den parlamentariske kommission. Da politiet ville sende sine folk til Berlin, erklærede kommissionen straks, „at den også ønskede at få nogle historikere til Tyskland, og at man forbeholdt sig ret til at disponere over samtlige aktstykker, der måtte blive fundet.“

Kommissionen lagde derefter sin hånd på hele dette materiale, hvoraf i tre år intet er fremkommet i de udsendte beretninger, og i to tilfælde blev det forbudt at benytte bestemte aktstykker under verserende retsager. Det gjaldt to tidligere ministres hemmelige regeringshandlinger.

Som en forklaring herpå blev det meddelt pressen, at der var en aftale med „vore allierede“ om, at det hemmelige materiale fra Tyskland ikke måtte benyttes uden efter fælles aftale. Denne forklaring lader sig dog ikke forene med, at man efter forgodtbefindende har udleveret dele af materialet til anklage-

myndigheden i politiske sager, for så vidt det kunne belaste de tiltalte. Ganske ulogisk virker påstanden om de allieredes krav om diskretion, da det nu er meddelt pressen, at det sidste bind fra kommissionen netop vil omhandle det tyske arkivmateriale. Vi mener derfor ikke at bryde nogen aftale med vore tidligere allierede, når der i dette skrift for første gang meddeles offentligheden nogle uddrag fra de tyske arkivfund. Her som på andre områder ønsker vi overfor offentligheden at supplere kommissionens altfor sparsomme meddelelser.

Laurits Hansen.

Laurits Hansen var 1939-1942 formand for De samvirkende Fagforbund og blev 9. november 1942 efter tysk ønske udnævnt til socialminister i regeringen Scavenius, sammen med hvilken han afgik den 5. maj 1945.

Efter partiets opfordring måtte han den 3. september 1945 nedlægge sit mandat som medlem af folketinget, men er stadig statens repræsentant i bestyrelsen for Kryolitselskabet.

I den parlamentariske kommissions besiddelse findes mindst tre dokumenter fra de tyske arkiver, hvor i bl. a. hævdes, at Laurits Hansen har tilbudt tyskerne at indtræde i en af *Frits Clausen* anvist regering.

Der savnes hidtil en forklaring på, at den parlamentariske kommission i sin beretning VIII (1950) om Laurits Hansens forhold har ladet disse dokumenter uomtalt. Forhandlinger med tyskerne om støtte til fjernelse af landets regering eller ændring i regeringen bedømmes ellers af anklagemyndigheden og domstolene som en alvorlig forbrydelse. Ved at fortie et så vigtigt anklagemateriale bliver beretning VIII om Laurits Hansen direkte vildledende og røber en vis vilkårlighed i udvalget af det materiale, som offentligheden må få lov at se.

Kun gennem en politisk amnesti kan man formentlig undgå at rejse sigtelse mod Laurits Hansen.

Gunnar Larsen.

Angående forhandlinger med tyskerne meddeler „Information“ den 21. januar 1948:

„Myndighederne hemmeligholder stadig, hvad de dokumenter, der er fundet om *Gunnar Larsen* i Berlin, går ud på. Om grunden til tavsheden er det også muligt at få noget at vide. —

På indviet sted oplyser man overfor „Information“, at papirerne fra Berlin var mødereferater fra nogle samtaler, der begyndte med, at Gunnar Larsen i sommeren 1940 omtrent samtidig med mønt- og toldunionen forhandlede med dr. *Meissner* og foreslog en ny regering, hvori foruden han selv og *Scavenius* også prins *Axel* skulle have sæde.

Den var tænkt som en overgangsregering til et endnu mere „positivt“ ministerium à la Clausen. *Renthe-Fink* var i Berlin og forelagde tanken, og det er ved denne lejlighed, referaterne er taget. —“

Da sagen mod Gunnar Larsen skulle foretages for højesteret, havde rigsadvokaten i ekstrakten ladet trykke afskrift af de nævnte mødereferater fra Berlin, men det blev forlangt, at dette afsnit skulle fjernes. Herom skrev „Berlingske Tidende“ den 15. juni 1948:

„... Det var Genstand for Omtale blandt Tilhørerne, at der i Ekstrakten af Sagen var fjernet nogle og tyve Sider — efter Sigende en Gengivelse af nogle i Berlin fundne Dokumenter — som Rigsadvokaten ønskede medtaget i Ekstrakten. Herimod protesterede Forsvareren, og Højesteret fulgte det Standpunkt, at Dokumenterne er denne Sag uvedkommende. De hører hjemme i den parlamentariske Kommission.“

Vilhelm Buhl.

Alsing Andersen.

H. C. Hansen.

Generallojtnant With.

Eidesstattliche Erklärung.

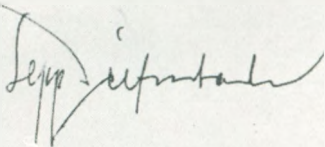
Ich erkläre folgendes an Eidesstatt:

1. Zur Person:

Ich heiße Sepp Tiefenbacher, geb.13.8.01 in München, wohnhaft in Rottach-Egern, Karl Theodorstr.17 und war von 1938 bis 1941 stellvertretender Stabführer der RFSS und Chef der Deutschen Polizei in Berlin.

2. Zur Sache:

Ich erinnere mich noch genau daran, dass Heinrich Himmler im Februar-März 1940 eine Besprechung mit dänischen Herren an der Ostseeküste hatte. Meines Wissens war diese Besprechung entweder in Rostock oder Doberan. Ich selbst habe weder an der Reise noch an der Besprechung teilgenommen. Es wurde aber unter den höheren Führern des Stabes darüber gesprochen. Durch die Länge der inzwischen verstrichenen Zeit sind mir Namen von Besprechungsteilnehmern weder auf deutscher noch auf dänischer Seite in Erinnerung geblieben.

Sepp Tiefenbachers erklæring af 26. november 1950.

Oversættelse: se side 87.

Den parlamentariske kommissions beretning X (1949), der omhandler Gunnar Larsens forhold under besættelsen, omtaler ikke med et ord de i Tyskland fundne mødereferater.

Alfred Bindslev.

Ligeledes søger man forgæves i den parlamentariske kommissions beretninger en omtale af borgmester *Alfred Bindslevs* henvendelse til dr. *Best* i september 1943. Det er på et tidspunkt, hvor det ellers hævdes, at man tog afstand fra tyskerne.

Det er fastslået, at kommissionen er i besiddelse af et brev fra dr. *Lorenz Christensen* til dr. *Best* af september 1943 om Bindslevs forslag til dannelse af et forretningsministerium efter den 29. august 1943, hvori L. S. og D.N.S.A.P. skulle være repræsenteret. Det er videre fastslået, at Bindslev har søgt og opnået en forhandling med dr. *Best* i september 1943.

I en nylig udkommen pjece om Bindslev¹⁾ er det dokumenteret, at han den 9. april 1943 egenhændigt har skrevet en anbefaling på en tidligere kommunal tjenestemandes ansøgning til de tyske myndigheder om en ansættelse „under den tyske værnemagts hjælpepoliti (marinevægter)“. Den pågældende marinevægter blev straffet for sin virksomhed, skønt Bindslevs navn stod på ansøgningen. Bindslev har søgt at fragå sin underskrift på anbefalingen og udeblev som vidne i sagen mod marinevægteren.²⁾

Officerernes regeringsforsøg.

Også efter besættelsen fortsatte officererne at drive politik. I de tyske arkiver er fundet dokumenter, der viser, at en gruppe af officerer, hvoriblandt daværende kommandørkaptajn *Augsburg* og kaptajn *Lauesen*, i eftersommeren 1940 har henvendt

1) „Borgmester Alfred Bindslev medvirkede til tysk Hvervning og forhandlede med Dr. Best i September 1943“ (1950).

2) „Ekstrabladet“, 9. september 1946.

sig til *Frits Clausen* med anmodning om dennes støtte til dannelse af en regering. Disse dokumenter er den parlamentariske kommission bekendt, men er stadig forholdt offentligheden.

Foruden v. Renthe-Finks indberetning af 30. september 1940 til det tyske udenrigsministerium foreligger et af dr. *Gustav Meissner* s. d. udfærdiget notat, hvoraf her bringes en ekstrakt:

„299464.

Notits til Ministeren.

Vedr. Samtale med Dr. Clausen den 30.9.1940.

Samtalen fandt Sted den 30.9. d. A. om Eftermiddagen Kl. 17 i Gesandens Hjem. Til Stede var foruden Dr. *Clausen* og Gesandten Præsident *Kannstein*, SS-Hauptsturmführer *Pahl* og Legationssekretær *Meissner*. —

Dr. Clausen fremviste en Ministerliste og forklarede hertil, at han allerede havde talt med Officererne, og at denne Liste var Resultatet af disse Samtaler. Officererne (det drejer sig om Kommandørkaptajn *Augsburg*, Kaptajn *Lauesen*, Kommandør *Mørup*³⁾ og en Officer til) havde sat sig i Forbindelse med ham for at tale aabent om General *Withs* Hensigt at opsøge Kongen og stille det Krav til ham, at Kabinettet Stauning skulde afsættes. Der skal staa 800 Officerer fra Hær og Flaade bag dette Krav. —

København, den 30.9.1940.

Meissner.“

Det bemærkes, at de tyske dokumenter intet indeholder om, at general *With* personligt skulle have været aktiv for at hidføre en regeringsændring eller have forhandlet med Clausen eller tyskerne herom.

De forhold, her er fremdraget, bl. a. fra de tyske arkiver, er, som det ses, tildels grove overtrædelser af landsforræderloven. Kun derved, at den parlamentariske kommission har haft magt

3) Skal formentlig være kommandørkaptajn *Nørgaard*.

til at holde dokumenter tilbage og hindre vidneførsel med påfølgende presseomtale, har de pågældende personer hidtil kunnet undgå at blive sigtet. Gennem den parlamentariske kommission er der således dannet to grupper af „landsforrædere“: de almindelige, der ved tilbagevirkende love udleveres til straf, vanære og økonomisk ruin, og politikere, hvis overtrædelser dækkes i kommissionen, hvor de fældende beviser lades uomtalt.

ROSTOCK-MÆNDENE

IEN ARTIKEL i „*Politiken*“ den 25. januar 1947 hævder bladet, at hvis Rostockmødet virkelig har fundet sted, er deltagerne „gemene landsforrædere“. Fhv. statsminister *Buhl* taler under samme forudsætning om „ondartet landsforræderi“. De hemmelige forhandlinger om den forestående besættelse af Danmark vil vistnok af mange blive betegnet som landsforræderi. Denne opfattelse vil sikkert blive hævdet af det danske militær og ikke mindst af de familier, hvis sønner blev ofret.

Vi for vort vedkommende tør ikke afvise, at regeringen ved på forhånd at skåne det forsvarsløse land for krigens ødelæggelser netop har handlet klogt og rigtigt.

Det, der må kritiseres, er, at de ansvarlige politikere ikke har vedstået deres handlemåde — at de har fortiet sandheden og udleveret titusinder af medborgere til forfølgelse som landsforrædere for et samarbejde med tyskerne, som regeringen ivrigt havde opfordret til, og som den selv indledede i Rostock på en måde, der måtte være bestemmende for Danmarks holdning under hele krigen.

Spørgsmål om strafansvar.

Vor afdøde konge var klar over, at forspillet til Danmarks besættelse ikke kunne tåle dagens lys, og det var Hans Majestæts hensigt, at der skulle komme en regnskabets dag. Umiddelbart efter den 9. april rejste der sig i dele af befolkningen en skarp kritik mod militæret. I en officiel meddelelse fra *Stau-*

ning den 12. april hedder det således: „Der er forebragt flere Klager fra danske Militærpersoner — baade Befalingsmænd og Menige — over, at de er blevet generet med Tilraab fra Civilpersoner, idet disse synes at formode, at Militæret har svigtet sin Pligt, da de tyske Tropper rykkede ind i Landet.“ I denne anledning udtalte kongen til den kommanderende general, generaløjtnant *W. W. Prior*:

„Vil De sige til Deres officerer, at de skyldige for begivenhederne den 9. april vil blive draget til ansvar for rigsretten, når vi engang atter er os selv.“

Denne udtalelse er bekræftet bl. a. ved en af daværende statsadvokatfuldmægtig *Poul Kjalke* optaget politirapport.

Man skulle synes det selvfølgeligt, at udenrigsministerens sendelse til Rostock og forhandling med tyskerne om en så vigtig sag er vedtaget af den samlede regering. *Stauning* og *Munch* er døde, men vi nævner mellem de overlevende ministre *Alsing Andersen*, *Buhl*, *Kjærbøl* og *Bording*.

Vi er ikke af den anskuelse, at politikere skal sættes i fængsel og straffes, fordi de muligt har ført en urigtig politik. Men efter den målestok, de samme politikere har anlagt i landsforræderloven, og efter den praksis, hvormed man har fortolket denne lov, ville deltagerne i Rostockmødet først og fremmest kunne henføres under straffelovstillæggets § 16 om at have „ydet besættelsesmagten bistand med råd og dåd“ eller — som det hed i den oprindelige affattelse — at have „modarbejdet de forenede nationers krigsanstrengelser“.

Hemmeligt at forhandle med tyskerne og derefter unklade de mest elementære forsvarsforanstaltninger må i hvert fald være en hjælp til tyskerne. Efter anklagemyndighedens praksis i andre politiske sager måtte de ansvarlige Rostock-mænd ligeledes sigtes efter den almindelige borgerlige straffelovs meget alvorlige paragraffer om at bringe den danske stat eller nogen del

deraf under fremmed herredømme. Det er at håbe, at politikerne med så dystre udsigter for øje kan blive enige om en snarlig amnesti.

Vilhelm Buhl.

Buhl var finansminister og fremstående medlem af den regering, der sendte Munch til Rostock. Den 8. april 1940 kl. 13 gav han som finansminister grænsegendarmeriet ordre til, at der ikke måtte skydes ved tyskernes grænseoverskridelse. Dette var i strid med den stående forholdsordre.

I besættelsens første år var Buhl en hyppig gæst hos den tyske gesandt *v. Renthe-Fink*. Det vakte pinlig opmærksomhed hos de andre danske gæster, at han plejede at blive tilbage hos gesandtparret, efter at de andre var gået.

I sin radiotale den 2. september 1942 opfordrede Buhl direkte til bekæmpelse af sabotage og til angiveri af sabotører. Han sagde:

„Vær med til at gøre det klart for alle, og navnlig for de unge, at den, som begår sabotage eller hjælper med dertil eller overfor myndighederne tilbageholder viden om sabotageplaner eller undlader at medvirke til opklaring af sabotage, handler ilde mod sit fædreland.“

Hvor mange arrestationer og mishandlinger har Buhls tale ikke kostet de danske frihedskæmpere, fordi man troede, at det var en regeringsvenlig — i hvert fald en tilladelig — handling at bekæmpe sabotagen. Der stod en statsministers navn bag ordene.¹⁾

¹⁾ Buhls forsøg på at bortforklare meningen af sine ord falder til jorden overfor samtidige udtalelser i den socialdemokratiske presse. „*Sønderjylland*“, juni 1943, skriver om sabotører: „Det er landsforræderiske Handlinger, der øves af disse overophedede unge Mennesker i denne Tid mod danske Virksomheder og danske Arbejdere. De ved, at de begaar Forbrydelser, som under

I august måned 1943 deltog Buhl i en middag hos den tyske legationsråd *Duckwitz*, hvor dr. *Best* var til stede. Her drøftede han sammen med *Alsing Andersen* og *H. C. Hansen* og endnu en socialdemokrat dannelsen af en ny regering med dr. *Best* og foreslog, at *Scavenius* skulle erstattes af en „politiker“. Dr. *Best* svarede hertil, at man måtte vælge mellem den siddende regering og militærdiktaturet. Vi henviser til Erik *Scavenius*' bog: „Forhandlingspolitikken under Besættelsen“, s. 183.

Når Buhl talte med dr. *Best* om en regeringsændring, der nærmest ville have gjort ham selv til statsminister, var dette næppe under pres. Alene på grund af dette forhold må Buhl inddrages under udrensningen. Den meget alvorlige beskyldning, der er rettet mod deltagerne i middagen med dr. *Best*, er aldrig dementeret.

Således var Buhls indstilling, så længe det gik tyskerne godt. Han gned sig op ad gesandtparret, bekæmpede tyskernes fjender på den indre front og forhandlede privat med dr. *Best* om regeringsændring.

Da krigslykken vendte, blev Buhl en slags frihedskæmper, og uden personlig risiko. Det var med 10 millioner af stats-

almindelige Forhold vilde blive straffet haardt, og de lader sig af uansvarlige Opgivlere hidse op. Faren for deres Medborgere og for deres Land har de i deres *stupide og fejge Lømmelagtighed* ingen Tanker for eller Begreb om. Deres Fejghed viser de i deres lumske natlige Færd, iført fornummede Dragter og med Masker for Ansigtet. Var de Helte, der turde tale eller stride for en Tanke eller en Idé, som de troede paa, saa vilde de fægte med aaben Pande, for hvad de for Alvor tror. Men *de er Fejglinge og Skadedyr, som falder deres Land i Ryggen, mens Landet befinder sig i en farefuld Situation. Disse Usselrygge bør i det mindste indespærres for Livstid. De er farligere end sindsyge.* — Bladets ansvarshavende redaktør, *Frede Nielsen*, blev 1947 kirkeminister i ministeriet *Hedtoft*.

kassens midler, at han vandt sig en position. Modstandsbevægelsen, der var skarpt indstillet mod politikerne, blev nu blødgjort.

Buhl medvirkede ved indgåelsen af forliget mellem politikerne og modstandsbevægelsen, hvor han sikrede sig selv posten som statsminister i „befrielsesministeriet“. Efter *Oluf Pedersen*: „Den politiske Modstand under Besættelsen“ var Buhl særligt virksom ved gennemførelsen af denne uhæderlige og ulovlige aftale.

Som statsminister i „befrielsesministeriet“ har Buhl ansvaret for den efter 5. maj 1945 førte politik, bl. a. gennemførelsen af de tilbagevirkende straffelove — der straffer dem, der fulgte opfordringen til angiveri og værnemageri.

Vi overlader til læsernes dom, om Buhl er egnet til fremtidig at deltage i dansk, offentligt liv.

Alsing Andersen.

Alsing Andersen blev forsvarsminister i 1935. Gennem general Withs følere hos den tyske overkommando fik han i 1938 sikker kundskab om, at Danmark under en kommende stormagtskonflikt ville blive besat af Tyskland, såfremt vort neutralitetsværn ikke blev mere effektivt. Som forsvarsminister har han ansvaret for, at beredskabsstyrken under de truende udsigter i løbet af efteråret 1939 og vinteren 1939-40 blev reduceret fra 35.000 mand til 13.000 mand.

Alsing Andersen bærer ansvaret for de militære foranstaltninger omkring den 9. april; han skylder en forklaring med hensyn til Middelgrundsfortets passive holdning, da de tyske skibe kom; særligt må det oplyses, hvorfor chefen blev fjernet fra fortet den 8. april.

Ved et møde samme dag besluttede regeringen, at hær og flåde skulle sættes i alarmtilstand. Af den parlamentariske kommissions beretning fremgår, at *Alsing Andersen undlod at videregive regeringens ordre til søværnet*. Det var en naturlig

følge heraf, at han ved regeringsrekonstruktionen den 8. juli 1940 måtte fratræde som forsvarsminister.

Den 2. september 1943, altså lige efter 29. august, udsendte Alsing Andersen som forretningsfører for Socialdemokratisk Forbund en rundskrivelse til socialdemokratiets hovedbestyrelse, rigsdagsgruppen, De samvirkende Fagforbund m. fl., hvori han skarpt fordømmer sabotagen, der hævdes at skyldes „kommunistisk og chauvinistisk Agitation“, særligt „Christmas Møllers Agitation i Radioen“. I den samme skrivelse forsvarer han samarbejdspolitikken, om hvilken han udtaler, „at ingen anden Politik kunde have givet et blot tilnærmelsesvis saa godt resultat. Og saaledes kunde det sikkert have fortsat indtil Krigens Slutning til Gavn for det danske Samfund.“²⁾

Efter alt forestående forstår man, at general *Pancke* efter en fælles frokost kaldte Alsing Andersen „en vældig flink Fyr“.³⁾

Ansvar for kommissionens medlemmer.

Så vidt om ministrenes ansvar. De danske embedsmænd, der har ledsaget udenrigsministeren til Rostock, kan ikke straffes, da de har handlet efter ordre, men deres forklaring under vidneansvar må stilles til offentlighedens kundskab. For medlemmerne af den parlamentariske kommission kan der ikke være tale om et juridisk ansvar, men i høj grad om et moralsk og parlamentarisk. Adskillige af medlemmerne må antages at være vidende om Rostockmødet.

De ministre, der i marts 1940 bifaldt Munchs rejse til Rostock, kan ikke have holdt dette hemmeligt for partiernes ledende mænd udenfor regeringen, der senere er anbragt i den parlamentariske kommission. Det savner derfor en forklaring, når formanden, dommer *Aage G. Holm*, i et interview med „In-

²⁾ *Oluf Pedersen*: Den politiske Modstand under Besættelsen, s. 176-178.

³⁾ *Winding Christensens* skrivelse af 25. marts 1947 til justitsministeren.

formation den 30. august 1950 udtaler, at „de oplysninger, vi hidtil har fået, absolut ikke godtgør, at der skulle have fundet et sådant møde sted“.

Med den baggrund, som resultaterne om Rostockmødet giver, må vi foreholde *Rasmus Hansen* forskellige udtalelser, som nu kræver en forklaring:

I januar 1947 betegnede han Rostockmødet som en opdigtet historie, der havde vist sig at være grundløs. Dertil knyttedes den erklæring, at såvel fhv. udenrigsminister, dr. Munch som general Stemann kategorisk havde benægtet at have haft nogen som helst forhandlinger med tyske myndigheder på det angivne tidspunkt. (Se ovenfor side 51.)

Til „Socialdemokraten“ udtalte Rasmus Hansen den 25. januar 1947, at man „for en ordens skyld havde spurgt både dr. *Munch* og oberstløjtnant *Lunding*. Begge stemplede naturligvis historien som det rene opspind.“

Nu, da vi ved, at dr. Munch i marts 1940 var i Rostock, må Rasmus Hansen oplyse, under hvilke omstændigheder Munch og Lunding har fremsat deres benægtelse. De pågældende forhold er ikke indført i nogen af kommissionens beretninger.

SLUTNING

JOHAN SCHARFFENBERG skriver i sin før nævnte bog:
„Norske aktstykker til okkupasjonens forhistorie“:

„Norges fremtidige politik bør bygges på den historiske sandhed — ikke på fortielse og løgn.“

Som det eneste „botemiddel“ mod uvidenheden om de faktiske forhold foreslår han offentliggørelse af alle hemmelige dokumenter fra Norge og udlandet. Det Norske Vitenskaps-Akademi i Oslo skulle overtage denne opgave, for „vitenskapsens plikt er å søke sannheten for dens egen skyld uden bihensyn. Sannheten alene kan gjøre det norske folk åndelig fritt og friskt.“

Disse ord har direkte adresse til det danske broderfolk.

Den parlamentariske kommission er en repræsentation for samtlige rigsdagens partier undtagen kommunisterne. Kommissionens opgave er efter folketingsbeslutningen af 15. juni 1945 „at undersøge samtlige politiske og militære forhold, som kan tjene til bedømmelse af, hvorvidt der er grundlag for at gøre ansvar gældende overfor ministre eller andre særlig ansvarlige.“

Fra alle kredse i folket er det i lang tid kommet til orde, at den parlamentariske kommission ikke har magtet sin opgave — at foretage en upartisk og saglig undersøgelse — at de stadige fortielser og trækken i langdrag er en offentlig skandale. Kom-

missionen har ved netop at lægge beslag på de dokumenter, der ellers var fremdraget under retssagerne, forhalet opklaringen af samarbejdet med tyskerne i adskillige år.

At arbejde for tyskerne, når regeringen har opfordret dertil, er selvfølgelig ikke landsforræderi. Ti tusinder af arbejdere blev af organisationerne sendt til de tyske fabriker, og alle landets mejerier og slagterier arbejdede for Tyskland. End mindre er det landsforræderi at gå i tysk krigstjeneste med kongens og regeringens godkendelse. Utallige andre danske borgere er blevet uskyldig dømt for handlinger, der blegner overfor Munchs sendelse til Rostock.

Det kræver derfor næppe påvisning, at den forfølgelse ved straffelove med tilbagevirkende kraft, som begyndte i 1945, ikke lader sig opretholde på samme måde som hidtil.

De nærmere omstændigheder ved landets besættelse må gøres til genstand for en grundig, retlig undersøgelse ved en særlig undersøgelseskommission bestående af uvildige personer, som vælges udenfor politikernes kreds. I medfør af retsplejelovens § 21 kunne der optages forhør ved en undersøgelsesret, for hvilken de danske og tyske mødedeltagere under vidneansvar og i offentlige retsmøder måtte afgive deres forklaringer og foreholdes de foreliggende dokumenter og vidneudsagn. Dette gælder både deltagerne i mødet og de daværende ministre.

Sagen om Rostockmødet forventes nu at blive sat på folketingets dagsorden, hvorunder der fra regeringens side må fremkomme en uforbeholden erkendelse af, at Munch den 17. marts 1940 var i Rostock og drøftede Danmarks besættelse med Himmler. En politisk nødløgn kan muligvis forsvares, så længe det drejer sig om forhandlinger, der en tid må holdes hemmelige. *I. C. Christensen* benægtede kaptajn *Lütkens* forhandlinger i Berlin, og *Edvard Brandes* fragik en tid i strid med sandheden forhandlingerne om salget af de vestindiske øer. Helt ander-

ledes er det her, hvor man i ti år har forvansket den historiske sandhed og forfulgt tusinder af danske medborgere under en urigtig forudsætning.

Retsvæsenet har efter vor grundlov en selvstændig og uafhængig funktion: at værne individet mod vilkårlige overgreb og stille borgerne lige for loven. Man vil le ad os, når vi under de nuværende forhold taler om ret og retfærdighed, fordi hele den politiske magt efter forliget i 1945 har været vendt imod os, men det er min tro og min erfaring, at retten ligesom sandheden kun kan trædes under fødder en tid og hævder sig selv, når den finder frygtløse og udholdne forkæmpere. Følelsen af at stå overfor organiseret uret giver denne kamp en samfundsmæssig betydning.

I.

Dr. Rudolf Jacobsens erklæring.

Oversættelse.

Erklæring under eds tilbud.

Oplyst om betydningen af en erklæring under eds tilbud forsikrer jeg, dr. Rudolf Jacobsen, født 1. 5. 1898 i Hamburg, følgende under eds tilbud:

Den 16. marts 1940 fik jeg — formodentlig paa grund af mit personlige kendskab til danske forhold — af chefen for SS-personaleafdeling, generaløjtnant Schmitt, befaling til straks i civilt tøj at begive mig til Rostock og der holde mig til disposition for SS-Rigsføreren Heinrich Himmler.

Denne skulle, som generaløjtnant Schmitt sagde til mig, rejse derhen til lige saa vigtige som hemmelige forhandlinger med ledende udenlandske personligheder.

I Rostock erfarede jeg saa af Heinrich Himmler personlig:

- 1) at den danske udenrigsminister Munch havde givet møde som kontraktpartner, og
- 2) at der blev forhandlet om den gnidningsløse besættelse af Danmark, der som følge af krigsbegivenhederne fra tysk side blev anset for nødvendig.

Jeg hørte ikke til de faa, der blev præsenteret for minister dr. Munch, men af dem, der hørte til Himmlers stab, blev han overfor mig betegnet som den danske udenrigsminister.

Hamburg, den 28. november 1950.

(sign.) Dr. Rudolf Jacobsen.

II.

Sepp Tiefenbachers erklæring.

Oversættelse.

SEPP TIEFENBACHER

**Rottach-Egern, 26. 11. 1950.
Karl Theodorstr. 17.**

Erklæring under eds tilbud.

Jeg erklærer herved følgende under eds tilbud:

1. *Ad personalia:*

Mit navn er Sepp Tiefenbacher, født i München den 13. 8. 1901, boende i Rottach-Egern, Karl Theodorstr. 17, fra 1938 til 1941 stedfortrædende stabsoverfører hos SS-Rigsførerens og chefen for det tyske politi i Berlin.

2. *Ad sagen:*

Jeg husker endnu ganske nøje, at Heinrich Himmler i februar-marts 1940 havde en konference med danske herrer ved Østersøkysten. Saa vidt jeg ved, fandt denne konference sted enten i Rostock eller i Doberan. Jeg selv har hverken deltaget i rejsen eller i konferencen. Men der blev talt om det blandt stabens højerestaaende førere. Paa grund af den lange tid, der er forløbet i mellemtiden, husker jeg ikke mere navne hverken paa tyske eller danske konferencedeltagere.

(sign.) *Sepp Tiefenbacher.*

NAVNEREGISTER

(Forkortelser: *eng.*=engelsk; *n.*=norsk; *sv.*=svensk; *ty.*=tyesk.

Kursiverede tal angiver portrætter.)

- Amby, Kristen, folketingsmand, 49.
- Andersen, Alsing, forsvarsminister, 14, 26, 55, 56, 61, 71, 77, 79, 80, 81.
- Augsburg, H. V., kommandør, 73, 74.
- Axel, prins til Danmark, 70.
- Bach, Knud, formand for L.S., 42.
- Begtrup-Hansen, Knud, rigspolitichef, 29.
- Bengelsdorff, Fritz, tysk SS-Hauptsturmführer, 52.
- Berg, Ernst, sekretær, 50.
- Best, Werner, ty. rigsbefuldningstiget, 73, 79.
- Bindslev, Alfred, borgmester, 73.
- Borberg, Einer, politimester, 28.
- Bording, Kr., minister, 77.
- Brandes, Edvard, minister, dr. phil., 84.
- Brandt, ty. SS-Standartenführer, dr., 12, 15, 16.
- Brøndsted, Johannes, professor, dr. phil., 61.
- Buhl, Vilhelm, minister, 25, 51, 55, 56, 57, 71, 76, 77, 78, 79, 80.
- Carlsen, H. G., statsadvokatfuldmægtig, landsretssagfører, 50, 51.
- Chamberlain, Arthur Neville, eng. premierminister, 31.
- Christensen, Holger Winding, ingeniørkaptajn, 38, 39, 45.
- Christensen, J. C., statsminister, 84.
- Christensen, Lorenz, dr., 73.
- Christian X, konge af Danmark, 12, 74, 76, 77.
- Churchill, Winston Spencer, eng. premierminister, 9, 29, 31.
- Clausen, Frits, partifører, folketingsmand, 57, 69, 70, 74.
- Cohn, Paul G., overretssagfører, 40, 41, 52, 55, 68.
- la Cour, Vilhelm, dr. phil., 61.
- Dahl, Arthur, civilforsvarsdirektør, 23, 29.
- Dalsgaard, Henning, forfatter, 40.

- Daufeldt, Hans**, tysk afdelingsleder, 20.
- Dinesen, Carl-Ebbe**, kommandør-kaptajn, 26.
- Duckwitz, Georg**, ty. legationsråd, 79.
- Engdahl, Per**, sv. dr. phil., forfatter, 61.
- Frisch, Hartvig**, professor, dr. phil., politiker, 10, 56, 61.
- Gad, Carl**, rektor, 67.
- Garde, Axel**, direktør, 38.
- Gedde, Knud**, forretningsfører, 61.
- Glein, ty. major**, 23.
- Grothmann, Werner**, tysk SS-Sturmbannführer, 16, 52.
- Guldberg, Ove Lelf**, løjtnant, 7, 12, 13, 15, 39, 49, 50, 62, 63.
- Günther, C. E.**, sv. udenrigsminister, 46.
- Halifax, viscount, baron Irwin, Edward Frederick Lindley Wood**, eng. udenrigsminister, 31.
- Hamilton, Carl**, sv. friherre, gesandt, 46.
- Hankey, baron Maurice**, eng. minister uden portefuille, 9, 31.
- Hansen, H. C.**, minister, 41, 62, 71, 79.
- Hansen, Laurits**, socialminister, 40, 41, 69.
- Hansen, Rasmus**, forsvarsminister, 24, 51, 82.
- Hansson, Per Albin**, sv. statsminister, 10.
- Harrel, O. V.**, oberst, 24.
- Harsem, Peter Andreas**, n. generalkonsul, 34.
- Hart, Liddel**, eng. kaptajn, forfatter, 9, 32.
- Hartel, Axel**, folketingsmand, cand. mag., 58, 62.
- Hartz, V.**, oberst, 44, 45.
- Hasle, Henning**, minister, høje-steretssagfører, 55, 56.
- Haupt, ty. Landesgruppenleiter**, 39.
- Have, Aage Wulff**, generalmajor, 28.
- Hedtoft, Hans**, statsminister, 60, 79.
- Hendal, se: Henning Dalsgaard.**
- Hendriksen, Halfdan**, minister, direktør, 55, 56.
- Henriksen, Harald**, cand. polit., 45, 46.
- Himmler, Heinrich**, ty. SS-Rigsfører, 11, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 31, 53, 54, 62, 72, 86, 87.
- Hitler, Adolf**, ty. rigskansler, 22, 25, 30, 31, 32, 37, 64.
- Hjermind, Poul**, folketingsmand, landsretssagfører, 52.
- Holm, Aage G.**, dommer, folketingsmand, 12, 51, 55, 81.
- Holstein, Bent**, greve, godsejer, 42.
- Holt, Poul**, folketingsmand, 65.
- Højgaard, Knud**, civilingeniør, 25, 43.
- Jacobsen, A. P.**, statskonsulent, 45.
- Jacobsen, Eigil Thune**, rigspoliti-
chef, justitsminister, 28, 29.
- Jacobsen, Rudolf**, ty. SS-Ober-

- führer, dr. vetr., 15, 16, 19, 20, 35, 52, 53, 54, 64, 86.
- Jost, Heinz, ty. Oberregierungsrat, 20.
- Kannstein, ty. politipræsident, 64, 74.
- Kaupisch, von, ty. general, 27.
- Kjalke, Poul, politimester, 77.
- Kjærbøl, Johs., minister, 77.
- Kjølens, Frits Hammer, kommandør, 14, 44.
- Klamroth, ty. Hauptmann, 45.
- Koch, Hal, professor, dr. theol., 85.
- Koht, Halvdan, n. udenrigsminister, 32, 33, 46.
- Kraft, Ole Bjørn, udenrigsminister, 49.
- Kries, Wilhelm von, ty. diplomat, 45.
- Kristensen, Knud, statsminister, 67.
- Kronika, Jakob, redaktør, 46.
- Langhorn, Frits, kaptajnløjtnant, 23.
- Larsen, Aksel, folketingsmand, 50.
- Larsen, Gunnar, trafikminister, 70, 73.
- Larsen, Unmack, justitsminister, borgmester, 29.
- Lauesen, M. L., oberstløjtnant, 73, 74.
- Leifer, Vilhelm, politifuldmægtig, 28.
- Lunding, H. M., oberstløjtnant, 15, 45, 82.
- Lütken, L. C. F., generalmajor, 84.
- Löw, Eberhard, friherre, von und zu Steinfurth, ty. diplomat, 20, 55, 64.
- Macher, ty. oberst, 30.
- Meissner, Gustav, ty. legationsråd, 40, 41, 64, 70, 74.
- Meusel, ty. admiralinde, 45.
- Mohr, O., gesandt, 45.
- Munch, P., udenrigsminister, dr. phil., 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 27, 32, 35, 37, 39, 43, 44, 46, 47, 51, 52, 55, 56, 59, 61, 62, 63, 65, 77, 78, 81, 82, 84, 86.
- Myrdahl, Thorkil, byretspræsident, 38.
- Møller, J. Christmas, minister, 42, 43, 44, 81.
- Mørup, se: Nørgaard.
- Nielsen, Frede, kirkeminister, 79.
- Nielsen, Thøger, docent i retsvidenskab, 50.
- Nørgaard, Jens L., kommandørkaptajn, 74.
- Olsen, Karl, lektor, folketingsmand, 49.
- Pahl, Hans, ty. SS-Sturmbannführer, 74.
- Paludan-Müller, Svend Bartholin, oberst, 25.
- Pancke, Günther, ty. SS-Obergruppenführer, 81.
- Pedersen, Lindegaard, landsrets-sagfører, 66.
- Pedersen, Oluf, folketingsmand, 80.
- Petersen, Harald, forsvarsminister, 24.
- Pihl, F., rigsadvokat, 68, 70.

- Prior, W. W., generalløjtnant, 77.
 Prytz, R., landsretssagfører, 66.
 Pürschel, Victor, generalauditor, 28, 29.
 Quisling, Vidkun, n. ministerpræsident, 34.
- Raeder, Erich, ty. storadmiral, 32.
 Raft, Carsten, folketingsmand, 49.
 Rechnitzer, Hjalmar, viceadmiral, 14.
 Renthe-Fink, Cecil von, ty. gesandt, 27, 33, 39, 47, 57, 58, 59, 64, 70, 74, 78.
 Ribbentrop, Joachim von, tysk udenrigsminister, 45, 57.
 Riedweg, ty. SS-Standartenführer, dr. med., 16.
- Scavenius, Erik, stats- og udenrigsminister, 69, 70, 79.
 Scharffenberg, Johan, n. overlæge, 9, 33, 83.
- Schat-Holm, Helge, kystløjtnant, 23.
 Schmidt, Johannes, pastor, folketingsmand, 13, 19, 20, 35, 36.
 Schmitt, ty. generalløjtnant, 15, 19, 53, 86.
 Sehested, Jørgen, hofjægermester, 51, 58.
 Stauning, Thorvald, statsminister, 10, 20, 37, 39, 40, 55, 56, 57, 59, 60, 62, 66, 74, 76, 77.
 Stemann, J. D. von, direktør i krigsministeriet, generalmajor, 15, 44, 50, 51, 82.
- Thomsen, Stig, dr. med., 66.
 Tiefenbacher, Sepp, tysk stabsofficer, 19, 72, 87.
 Topsøe-Jensen, A. G., orlogskaptajn, 23.
- With, Erik, generalløjtnant, 37, 38, 71, 74, 80.
 Zahle, Herluf, gesandt, kammerherre, 15.

BILLEDFORTEGNELSE

	Side
I. Udenrigsminister, dr. phil. <i>P. Munch</i>	17
II. SS-Rigsfører <i>Heinrich Himmler</i>	18
III. Pastor Johannes Schmidts brev af 15. november 1950	35
IV. Fhv. folketingsmand, pastor <i>Johannes Schmidt</i>	36
V. Dr. Rudolf Jacobsens erklæring af 28. november 1950	53—54
VI. Fhv. minister <i>Vilhelm Buhl</i>	71
VII. Fhv. minister <i>Alsing Andersen</i>	71
VIII. Fhv. minister <i>H. C. Hansen</i>	71
IX. Generaløjtnant <i>Erik With</i>	71
X. Sepp Tiefenbachers erklæring af 26. november 1950..	72